

Računovodstveni informacijski sustav u neprofitnoj organizaciji

Veljanovski, Nensi

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:808433>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-17**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

NENSI VELJANOVSKI

**RAČUNOVODSTVENI INFORMACIJSKI SUSTAV
U NEPROFITNOJ ORGANIZACIJI**

Diplomski rad

Pula, 2015.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

NENSI VELJANOVSKI

**RAČUNOVODSTVENI INFORMACIJSKI SUSTAV
U NEPROFITNOJ ORGANIZACIJI**

Diplomski rad

JMBAG: 0303012038, redoviti student
Studijski smjer: Financijski management

Predmet: Računovodstvo proračunskih i neprofitnih organizacija

Mentori: Prof.dr.sc. Lorena Mošnja-Škare
Izv. prof. dr. sc. Moira Kostić-Bobanović

Pula, rujan, 2015.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Nensi Veljanovski, kandidatkinja za magistru ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

U Puli, 30. rujna 2015.

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Nensi Veljanovski dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom *Računovodstveni informacijski sustav neprofitne organizacije* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Student:

U Puli, 30. rujna 2015.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Obilježja i vrste neprofitnih organizacija	3
2.1. Definicija i obilježja neprofitnih organizacija	3
2.2. Vrste neprofitnih organizacija	6
2.2.1. Udruga	6
2.2.2. Ustanova	7
2.2.3. Fundacija/zaklada	8
2.3. Uloga uporabe engleskog jezika u neprofitnoj organizaciji	8
3. Neprofitne organizacije u pravnom sustavu Republike Hrvatske	10
3.1. Institucionalni okvir djelovanja neprofitnih organizacija u Hrvatskoj	10
3.1.1. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija	11
3.1.2. Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija	13
3.1.3. Pravno uređenje rada udruga	15
3.1.3.1. Razlozi i cilj donošenja novog Zakona	15
3.1.3.2. Gospodarska djelatnost udruga – porezni aspekti	17
3.1.3.3. Udruge u sustavu poreza na dodanu vrijednosti	17
3.1.3.4. Udruge kao obveznici poreza na dobit	18
3.1.3.5. Ostale zakonske odredbe	18
3.2. Uloga neprofitnih organizacija u pravnom sustavu Republike Hrvatske	15
4. Pojam i uloga računovodstvenog informacijskog sustava	19
4.1. Pojam informacija i informacijskog sustava u procesu odlučivanja	19
4.1.1. Poduzeće/organizacija kao sustav i osnovni poslovni procesi – poslovne funkcije	21
4.1.2. Vrste informacijskih sustava	22
4.2. Računovodstveni informacijski sustav kao dio ukupnog informacijskog sustava	23
4.2.1. Osnovna obilježja računovodstvenog informacijskog sustava i njegove komponente	24
4.2.2. Korisnici računovodstvenih informacija i računovodstveni procesi	25
4.3. Životni ciklus računovodstvenog informacijskog sustava	28
4.4. Organizacija računovodstvenog informacijskog sustava	28
4.5. Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava	29
4.5.1. Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava	29
4.5.2. Sustav upravljanja kvalitetom RIS-a	31
4.5.3. Mjerenje kvalitete RIS-a	31
5. Računovodstveni informacijski sustav u neprofitnoj organizaciji	34
5.1. Temeljna računovodstvena načela	34
5.2. Knjigovodstvene isprave	35

5.3. Knjigovodstveni sustavi	36
5.3.1. Dvojno knjigovodstvo u sustavu neprofitnog računovodstva	37
5.3.1.1. Poslovne knjige neprofitnog računovodstva	37
5.3.1.2. Organizacija knjigovodstva	42
5.3.1.3. Temeljna načela priznavanja knjigovodstvenih pozicija.....	42
5.3.1.3.1. Imovina	42
5.3.1.3.2. Obveze	43
5.3.1.3.3. Prihodi	44
5.3.1.3.4. Rashodi	45
5.3.1.3.5. Vlastiti izvori	45
5.3.1.2. Knjigovodstveni računi i računski plan	45
5.3.2. Jednostavno knjigovodstvo u sustavu neprofitnog računovodstva	47
5.3.2.1. Poslovne knjige jednostavnog knjigovodstva	48
5.3.2.1.1. Opće napomene	48
5.3.2.1.2. Knjiga blagajne	49
5.3.2.1.3. Knjiga primitaka i izdataka.....	50
5.3.2.1.4. Knjiga ulaznih računa.....	52
5.3.2.1.5. Knjiga izlaznih računa	53
5.3.2.1.6. Popis dugotrajne nefinancijske imovine	53
5.3.2.1.7. Nenavedene knjige i pomoćne evidencije prema posebnim propisima	55
5.4. Financijsko poslovanje, kontrola i planiranje u neprofitnoj organizaciji.....	56
5.5. Računovodstveni software u neprofitnoj organizaciji.....	57
5.6. Kvantitativni pokazatelji u neprofitnoj organizaciji (<i>Quantitative Indicators in the Nonprofit Organization</i>).....	62
5.6.1. Pokazatelji financijske akumulativnosti (<i>Financial Accumulation Ratios</i>).....	64
5.6.2. Pokazatelj uspješnosti (<i>Performance Ratio</i>).....	65
5.7. <i>Case Study</i> : Gradsko društvo Crvenog križa Pula	66
5.7.1. Općenito o Gradskom društvu Crvenog križa Pula.....	66
5.7.2. Porezni aspekti i financiranje Gradskog društva Crvenog Križa Pula	67
5.7.3. Računovodstveni informacijski sustav Gradskog društva Crvenog križa Pula.....	68
5.7.3.1. Faze knjigovodstvenog procesa Gradskog društva Crvenog Križa Pula	71
6. Zaključak	74
Literatura:	76
Popis slika	78

Popis tablica	78
Sažetak.....	79
Summary	80

1. Uvod

Od kolike su važnosti neprofitne organizacije u današnjem svijetu uvelike ukazuje činjenica da se iste smatraju nositeljima razvoja civilnog društva. Uloga civilnoga društva jasno je vidljiva u razvijenim zemljama, no njezin značaj još je izraženiji u zemljama koje su na putu ka demokraciji ili ka savršenoj, pravednijoj i svima pristupačnoj demokraciji. U Republici Hrvatskoj broj neprofitnih organizacija iz godine u godinu raste i sukladno tome otvaraju se nova pitanja, ponavljaju stara neriješena i nude teorijska i praktična rješenja istih.

Jedna od aktualnih tema jest računovodstvo neprofitnih organizacija i njihov računovodstveni informacijski sustav. Tijekom proteklih nekoliko godina mnogi računovodstveni servisi odbijali su vođenje računovodstva neprofitnim organizacijama jer su smatrali da je zakonska regulativa nejasna, dvosmislena i da je rizik koji na sebe preuzimaju prevelik u odnosu na moguće koristi. Godine 2014. i 2015. donijeta je nova zakonska regulativa usmjerena ka računovodstvu neprofitnih organizacija u nadi uspostave sustava dobrog financijskog upravljanja i kontrola, kako u računovodstvu, tako i u programiranju, izradi financijskih planova i njihovog izvršavanja te izvještavanja. Ovaj rad pokušat će dati odgovor na pitanje na koji način i u kojoj mjeri nove zakonske odredbe utječu na računovodstveni informacijski sustav neprofitnih organizacija, kako u teoriji, tako i na praktičnim primjerima. Također, rad nudi potpuno novi pristup u analizi poslovanja neprofitne organizacije putem kvantitativnih pokazatelja. Današnje dinamično okruženje i razvoj tehnologije koji je svakim danom sve brži ostavili su traga i na neprofitnim organizacijama transformirajući ih iz organizacija koje djeluju strogo lokalno, u one regionalnog, čak i globalnog dosega. Imajući to u vidu, kao dodatno pitanje u ovom radu obradit će se tema uloge i primjene engleskog jezika u računovodstvenom informacijskom sustavu neprofitne organizacije.

Metode znanstvenih istraživanja koje su korištene tijekom pisanja ovog rada jesu kvalitativne i kvantitativne metode poput analize i sinteze, induktivne i deduktivne metode te metoda istraživanja putem rješavanja „case study-a“.

Rad se sastoji od 7 poglavlja. Nakon sažetog uvoda, u drugom poglavlju dana je definicija neprofitne organizacije i opisane su tri vrste iste. Najzastupljeniji oblik neprofitne

organizacije u Republici Hrvatskoj je udruga, a razlike i sličnosti između udruge, ustanove i fundacije/zaklade prikazane su dalje u radu. Također, ovo poglavlje bavi se ulogom engleskog jezika u suvremenim neprofitnim organizacijama i njihovim računovodstvenim informacijskim sustavima.

Treće poglavlje se bavi institucionalnim okvirom djelovanja neprofitnih organizacija u Republici Hrvatskoj. U posljednje dvije godine noviteti u pravnom sustavu jesu Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija te Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija. U poglavlju je prikazan način na koji isti utječu na poslovanje udruga, kako u računovodstvenom, tako i u općem smislu.

Pojam i uloga računovodstvenog informacijskog sustava objašnjena je u četvrtom poglavlju. Isto se bavi pojmom informacije unutar poduzeća/organizacije, njezinim oblicima i važnosti prilikom odlučivanja. Osnovna obilježja računovodstvenog informacijskog sustava i njegove komponente te korisnici računovodstvenih informacija i računovodstveni procesi također su dio četvrtog poglavlja.

Peto, ključno, poglavlje odnosi se na računovodstveni informacijski sustav u neprofitnoj organizaciji. U njemu su obrađena temeljna računovodstvena načela, knjigovodstvene isprave te knjigovodstveni sustavi. U detalje su obrađena dva knjigovodstvena sustava; sustav jednostavnog i sustav dvojnog knjigovodstva. U poglavlju su navedene poslovne knjige obaju knjigovodstvenih sustava te njihove posebitosti, prednosti i nedostaci. Isto poglavlje pruža uvod u analizu neprofitnih organizacija putem primjene kvantitativnih pokazatelja koji su svrstani u dvije skupine: pokazatelji financijske akumulativnosti i pokazatelj uspješnosti.

U šestom poglavlju, korištenjem case-study metode, prikazano je poslovanje jedne neprofitne organizacije u Republici Hrvatskoj i na koji način nove zakonske odredbe utječu na njezin računovodstveni informacijski sustav. Naime, radi se o humanitarnoj udruzi - Društvu Crveni križ. Iz ustroja i organizacije računovodstva obrađene organizacije dobivene su korisne informacije koje su u sedmom poglavlju sažete u zaključak rada. Posljednje poglavlje daje sveobuhvatni zaključak, preporuke i ograničenja s kojima se autor susreo tijekom pisanja rada.

2. Obilježja i vrste neprofitnih organizacija

Nakon kratkog uvoda, drugo poglavlje pruža uvid u temeljne pojmove i podjele potrebne za daljnju obradu teme računovodstvenog informacijskog sustava u neprofitnoj organizaciji. U nastavku je dana definicija i obilježja neprofitnih organizacija, te su razjašnjene razlike i sličnosti između udruga, ustanova i fundacija/zaklada.

2.1. Definicija i obilježja neprofitnih organizacija

Neprofitne organizacije javljaju se kao pojam u neprofitnom sektoru, javnom sektoru, trećem sektoru i civilnom društvu. Kao što Vašiček et. al. (2008) navode, uobičajena podjela neprofitnih organizacija jest na:

- Državne neprofitne organizacije (*governmental nonprofit organizations*) ili javne neprofitne organizacije (*public nonprofit organizations*);
- Nedržavne (nevladine) neprofitne organizacije ili privatne neprofitne organizacije (*private nonprofit organizations*).

Gore navedene organizacije u skladu sa zakonskim određenjem Republike Hrvatske klasificiraju se kao:

- Korisnici proračuna – državne (vladine) neprofitne organizacije;
- Neprofitne organizacije (u užem smislu) – nedržavne (nevladine) neprofitne organizacije.

Mnogi autori pružaju definiciju neprofitne organizacije, a među najcitiranijima jesu Anthony i Young (1988, str. 49.) koji navode da „Neprofitne organizacije u pravilu se ne financiraju prodajom proizvoda i usluga na tržištu, već se financiraju iz drugih izvora (sredstvima proračuna, raznih dotacija, donacija, članarina i sl.“ Kao nadogradnju na ovu definiciju Vašiček et. al. (2008, str. 5.) nadodaju da bi „uz određeno uopćavanje neprofitne organizacije mogli definirati kao javne i privatne organizacije iz područja neprivrede koje se ne financiraju prodajom proizvoda i usluga već se pretežito financiraju iz drugih izvora.“ Najlakši način za stjecanje potpune slike što su neprofitne organizacije i na koji način se

razlikuju od profitnih jest kroz uvid u sama obilježja takvih organizacija. Prema Anthony i Young (1988) ta obilježja su sljedeća:

1. Odsustvo mjerenja profita – temeljni cilj organizacije nije generiranje profita, stoga ta mjera nije prijeko potrebna.
2. Razlika u poreznim i zakonskim određenjima – u odnosu na profitne organizacije, neprofitne su drugačije tretirane u poreznom sustavu i zakonskoj regulativi;
3. Razvoj neprofitnih organizacija usmjeren je pretežito na pružanje usluga.
4. Veća su ograničenja neprofitnih organizacija u određivanju (promjeni) ciljeva i formuliranju strategija – za primjer se može uzeti humanitarna organizacija Caritas čiji su ciljevi i svrha poslovanja praktički nepromjenjivi.
5. Manja zavisnost od financijske podrške stranaka (klijenata) – u profitnom sektoru organizacije su u zavisnosti od financijske podrške klijenata, bilo da prodaju proizvode ili pružaju usluge. Ukoliko kupci ne plaćaju račune, poslovanje se može nastaviti. S druge strane, neprofitne organizacije se dijele na one koje su ovisne o naplati računa od svojih kupaca (privatne bolnice, privatne škole) te na jedinice financirane donacijama, subvencijama, članarinama i sl. Takve organizacije ne ovise od financijske podrške klijenata.
6. Dominantnost visokog stupnja profesionalizma – ovo obilježje naročito dolazi do izražaja u strukovnim udruženjima.
7. Različitosti u načinu upravljanja neprofitnim organizacijama – različiti odbori i skupštine upravljaju neprofitnim organizacijama. Često se javljaju utjecaji na upravljačke strukture iz raznih izvora što može dovesti do konfliktnih ciljeva.
8. Različitosti u strukturi upravljanja (podjeli ovlasti).
9. Važnost političkog utjecaja – neprofitne organizacije mogu odražavati određene političke stavove i propagirati ciljeve vladajuće stranke, no također je često da neprofitne organizacije imaju političku moć koja može utjecati na stavove šire javnosti i okrenuti ih ka drugačijem pogledu na opća zbivanja.
10. Tradicija neprimjerene upravljačke kontrole – odsustvo profita kao temeljnog motiva postojanja i postojanje skupština, odbora i ostalih upravljačkih tijela doprinosi odsustvu značajne upravljačke kontrole u odnosu na profitno orijentirane organizacije.

Granof (1998) je također doprinio utvrđivanju razlika između profitnih i neprofitnih organizacija te stoga uočava da su neke od temeljnih: financiranje putem proračuna i drugih izvora, ne putem tržišta; rashodi poslovanja pokrivaju se osiguranim prihodima; prihodi ne zavise od ponude i potražnje; nema direktne povezanosti između prihoda i rashoda; nema izraženih vlasničkih interesa i sl.

Kako bi se dobila jasna slika o tome koje su državne, a koje nedržavne neprofitne organizacije, javila se potreba definiranja proračunskog korisnika. Ott et. al. (2009) stoga ističu da su proračunski korisnici institucije osnovane od strane države te se većim dijelom financiraju iz državnog proračuna. S obzirom na to, njihovi proračunski prihodi i rashodi sastavni su dio državnog proračuna (primjerice, Sabor, Vlada, ministarstva, sveučilišta i sudovi). Proračunski korisnici dio su javnog sektora koji uključuje: ukupnu (opću) državu i javna nefinancijska i financijska društva i kvazi poduzeća.¹ Za razliku od državnih, nedržavne neprofitne organizacije financiraju se kao:

- Dobrotvorne na osnovi donacija (vjerske zajednice, humanitarne organizacije, fundacije i sl.) ili na osnovi donacija, dotacija i subvencija (sportski klubovi);
- Članske (gospodarske komore, sindikati, interesne i poslovne udruge);
- Subjekti na komercijalnoj razini (privatne ustanove², ZOO vrtovi, parkovi i sl.).

Važnost jasne podjele jedinica na državne i nedržavne proizlazi iz različitosti izbora i primjene konkretnog računovodstvenog sustava. Za rješavanje ovog problema bitan je Registar korisnika proračuna koji su prema Zakonu o proračunu dužne sastaviti sve jedinice lokalne i područne samouprave uz suglasnost Ministarstva financija³.

Jedan od zbudjujućih aspekata kada se radi o neprofitnim organizacijama zasigurno je tržišna djelatnost. Naime, neprofitna organizacija ne može generirati profit za svoje članove ili druge pravne ili fizičke osobe. No, to ne znači da ona ne može obavljati tržišne djelatnosti i time stjecati dobit. Ono što je ključno jest da se ta dobit mora utrošiti isključivo za obavljanje i unaprjeđenje djelatnosti za koju je registrirana i u skladu s njezinim ciljevima utvrđenim

¹ Detaljnije informacije o javnom sektoru dostupne u Zakonu o proračunu (NN 87/08, 136/12, 15/15)

² Određene djelatnosti prema posebnim propisima ne mogu obavljati trgovačka društva, već ustanove (primjerice, obrazovanje, skrb o starijim i nemoćnim i sl.)

³ Registar korisnika proračuna za 2015. godinu dostupan je na web-stranici: <http://www.zakon.hr> (posjećeno: 03/04/2015)

statutom. Djelatnosti koje se najčešće ne smatraju tržišnim jesu one koje se sastoje od prodaja dobara i usluga, ali su neredovite i ne obavljaju se učestalo i trajno. U tim slučajevima neprofitna organizacija nije obveznik poreza na dobit, dok se to posebnim rješenjem od strane Porezne uprave ne utvrdi.

2.2. Vrste neprofitnih organizacija

U Republici Hrvatskoj javljaju se sljedeći pravni oblici neprofitnih organizacija:

- udruge čija djelatnost je regulirana Zakonom o udrugama⁴;
- ustanove čija djelatnost je regulirana Zakonom o ustanovama⁵;
- zaklade i fundacije čija je djelatnost regulirana Zakonom o zakladama i fundacijama⁶;
- te drugi pravni oblici osnovani posebnim zakonima (Zakon o političkim strankama⁷, Zakon o Hrvatskom crvenom križu⁸ i ostale).

2.2.1. Udruga

Zakon o udrugama definira udruhu kao „svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, zaštitu okoliša i prirode i održivi razvoj, te za humanitarna, socijalna, kulturna, odgojno-obrazovna, znanstvena, sportska, zdravstvena, tehnička, informacijska, strukovna ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonom, a bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje toga oblika udruživanja”.

Ustav Republike Hrvatske građanima jamči pravo udruživanja i jedino je ograničeno zabranom ugrožavanja demokratskog ustavnog poretka te neovisnosti, jedinstvenosti i

⁴ NN 74/14

⁵ NN 76/93, 29/97, 47/99, 35/08

⁶ NN 36/95, 64/01

⁷ NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06

⁸ NN 71/10

teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske. Udruge djeluju kao civilno društvo⁹ s obzirom da su najčešći oblik u kojem građani istupaju iz privatne sfere, i ne napuštajući je, mogu utjecati na način kako se ispunjavaju javne funkcije. Udruga ne smije obavljati djelatnost radi stjecanja dobiti, a ukoliko se takvo što dogodi, dobit se mora koristiti isključivo za obavljanje i unaprjeđenje djelatnosti udruge.

2.2.2. Ustanova

Sljedeći oblik neprofitnih organizacija jesu ustanove. Zakon o ustanovama pruža opis ustanove kao jedinice koja se „osniva za trajno obavljanje djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, informiranja, sporta, tjelesne kulture, tehničke kulture, skrbi o djeci, zdravstva, socijalne skrbi, skrbi o invalidima i druge djelatnosti, ako se ne obavljaju radi stjecanja dobiti“. Ukoliko pravna osoba obavlja koju od ranije navedenih djelatnosti radi stjecanja dobiti, utoliko se na nju primjenjuje Zakon o trgovačkim društvima. Također, zakonom se može propisati da se određene djelatnosti ne mogu obavljati radi stjecanja dobiti.

Ustanove mogu biti osnovane od strane države, jedinica lokalne i područne samouprave i tada se nazivaju javnima, ili od strane pravnih i fizičkih osoba te, ukoliko Zakon dopušta, mogu obavljati djelatnost u svrhu stjecanja dobiti. Ustanove mogu biti javne kada se djelatnost obavlja kao javna služba. Iz djela Vašiček et. al. (2008) može se uočiti da razlika između ustanova i udruga proizlazi iz osnovne svrhe osnivanja jedne i druge - ustanova se osniva radi trajnog obavljanja djelatnosti od javnog interesa pri čemu se mora udovoljiti nizu uvjeta potrebnih za osnivanje ustanove, a za osnivanje udruge potrebna je suglasnost najmanje tri osnivača koji imaju interes osnovati udругu kako bi zaštitili svoje interese i probitke.

⁹Civilno društvo predstavlja skup institucija, udruuga, organizacija, mreža i pojedinaca koji se udružuju dobrovoljno radi zagovaranja svojih zajedničkih interesa. Civilno društvo predstavlja komponentnu javnog života nasuprot države i privatnog sektora.

2.2.3. Fundacija/zaklada

Treći oblik u kojem se mogu pojaviti neprofitne organizacije u Republici Hrvatskoj jesu fundacije. U smislu Zakona o zakladama i fundacijama „zaklada je imovina namijenjena da sama, odnosno prihodima što ih stječe, trajno služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe“. U smislu ovoga Zakona „fundacija je imovina namijenjena da u određenom vremenskom razdoblju služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe“. Općekorisna je u smislu ovoga Zakona ona svrha ispunjavanjem koje se općenito unapređuje kulturna, prosvjetna, znanstvena, duhovna, ćudoredna, športska, zdravstvena, ekološka ili koja druga društvena djelatnost, odnosno svrha ili općenito materijalno stanje društva. Dobrotvorna je u smislu ovoga Zakona takva svrha ispunjenjem koje se pruža potpora osobama kojima je potrebna pomoć.

Svrha je zaklade općekorisna, odnosno dobrotvorna i ako se tiče samo osoba koje pripadaju određenom staležu, pozivu, nacionalnoj, jezičnoj, kulturnoj, znanstvenoj i vjerskoj grupi ili slično, određenom krugu osoba, odnosno osoba koje žive na određenom području ili su obuhvaćene djelatnošću određene udruge, ustanove ili druge pravne osobe. Poslove u svezi s osnivanjem i radom zaklada obavlja ministarstvo nadležno za poslove opće uprave.

2.3. Uloga uporabe engleskog jezika u neprofitnoj organizaciji

Engleski jezik možda nije najčešće govoreni jezik na svijetu, ali je službeni jezik u velikom broju zemalja i najkorišteniji jezik u svakodnevnoj i poslovnoj komunikaciji. Podaci iz raznih izvora ukazuju na to da se engleski nalazi na trećem mjestu s obzirom na broj ljudi koji ga koristi. Iako je do prije dva desetljeća slovio za drugi najčešće govoreni jezik, broj stanovnika koji pričaju španjolski je u posljednjih 15 godina rapidno narastao. Tako je na internetskoj stranici organizacije Interrete moguće pronaći podatke da se na prvom mjestu nalazi mandarinski jezik (14,4%), drugom španjolski (6,15%) i na trećem engleski jezik (5,43%). S obzirom na konstantni porast utjecaja informacijske tehnologije, a naročito interneta, zanimljivo je napomenuti da je engleski jezik najkorišteniji jezik na internetu (26,8%), nakon kojeg slijede mandarinski (24,2%) i španjolski (7,8%). Za ranije navedeno,

engleski jezik uz funkciju *lingua franca*, je najčešće korišteni drugi i/ili strani jezik. Njegova važnost prelazi granice profitnog sektora i sve više dolazi do izražaja u civilnom društvu – neprofitnim organizacijama. Iako tradicionalno viđenje neprofitnih organizacija iste svrstava u lokalnu sferu, čije djelovanje ne doseže dalje od unapređenja regionalne okoline, takvi stereotipovi se polako mijenjaju. Engleski jezik, kao službeni jezik poslovnog svijeta, uvukao se u svaku domenu poslovanja, pa tako njegova uloga dobiva na značenju i u neprofitnom sektoru.

Već su sami nazivi neprofitna organizacija (*Nonprofit Organization, NPO*), nevladina organizacija (*Non-governmental Organisation, NGO*) i civilno društvo (*Civil Society, CV*) široko rasprostranjeni i njihova upotreba na engleskom jeziku sve je prihvaćenija u zemljama u kojima engleski nije službeni jezik. Svakodnevno izlazi nova stručna literatura i veliki dio je na engleskom. Poboljšanja i unapređenja na polju računovodstvenih informacijskih sustava dostupnija su i primjenjivija na slučaju određene neprofitne organizacije kada njezini članovi (djelatnici u odjelu računovodstva) imaju potrebno znanje za tumačenje istih.

Kao jedan od najboljih primjera primjene engleskog jezika jesu fondovi Europske Unije. Dobro je poznato da se veliki broj neprofitnih organizacija financira iz istih, a prilikom apliciranja za sredstva, potrebno je dobro poznavanje engleskog jezika. Njegova upotreba varira od objašnjavanja općih termina do kompliciranih razlaganja i definiranja određenih računovodstvenih zahtjeva i pravila koja se moraju poštivati prilikom aplikacije. Fondovi predstavljaju bitan izvor financiranja i dobro tumačenje njihovih kriterija (poznavanje engleskog jezika) igra veliku ulogu za neprofitnu organizaciju. Svakako se ne očekuje od pojedinaca koji osnivaju neprofitnu organizaciju da budu profesionalni prevodioci sa zavidnom razinom znanja, no poznavanje engleskog ima pozitivnu ulogu. Budući da su neprofitne organizacije često male i ne raspolažu velikim budžetom, plaćanje vanjskim pružateljima usluge prijevoda natječaja samo je dodatni trošak. Na stranicama Europske komisije moguće je pronaći popise projekata financiranih od strane EU te popis onih koji se mogu kandidirati za sredstva. Među navedenim nalaze se i nevladine organizacije i organizacije civilnog društva, a zainteresirane strane mogu se prijaviti putem poziva na dostavljanje ponuda. Ono što je bitno napomenuti jest da velika većina natječaja nije dostupna na hrvatskom jeziku. Među ponuđenim jezicima variraju razni europski jezici, a engleski jezik je uvijek jedan od navedenih.

3. Nefitne organizacije u pravnom sustavu Republike Hrvatske

Za nesmetano obavljanje djelatnosti i ostvarivanje ciljeva predviđenih statutom na zakonski predviđen način, nefitne organizacije moraju biti regulirane od strane nadležnih tijela i poslovati prema smjernicama postojeće legislative. Budući da se nefitne organizacije u mnogočemu razlikuju od profitnih, samim time i zakonske odredbe kojima su regulirane ukazuju na određene razlike. Prilikom donošenja zakona vezanih uz poslovanje nefitnih organizacija potrebno je u obzir uzeti sve specifičnosti djelatnosti organizacije i voditi računa o tome da se omoguće sve potrebne računovodstvene informacije koje služe kao potpora upravljanju te eksternom izvještavanju.

3.1. Institucionalni okvir djelovanja nefitnih organizacija u Hrvatskoj

Normativni i institucionalni okvir koji omogućuje djelovanje nefitnih udruga u Republici Hrvatskoj predstavlja temelj slobode udruživanja koja je zajamčena Ustavom i međunarodnim dokumentima. Na prostorima Republike Hrvatske udruživanje građana omogućeno je 1852. godine austrougarskim patentom o društvima. U komunističkom okruženju civilno društvo, kojeg danas poznajemo, nije postojalo. Do 1970-ih godina slobode udruživanja rješavale su se na federalnoj razini i građani su se udruživali u svrhu obavljanja aktivnosti od šireg društvenog interesa i u udruženja za zadovoljavanje svojih osobnih i zajedničkih potreba. Zakonom o društvenim organizacijama i udruženjima građana Sabor Socijalističke Republike Hrvatske utvrdio je postojanje dvaju oblika udruživanja (društvenih organizacija i udruženja građana)¹⁰.

¹⁰ Za detaljnije informacije pogledati: RIF (2015). Poslovanje udruga: pravno uređenje rada udruga, financiranje, porezi, nadzor, primjeri. Sveučilišna tiskara d.o.o. Zagreb

3.1.1. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija

Novi Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija¹¹ donesen je u listopadu 2014. godine, a stupio je na snagu 01. siječnja 2015. Zakonom se uređuje okvir financijskog poslovanja i elementi računovodstvenog sustava neprofitnih organizacija, i to načela sustava financijskog poslovanja, izrada i izvršavanje financijskih planova, izvještavanje o potrošnji proračunskih sredstava, računovodstvena načela i poslovi, poslovne knjige i knjigovodstvene isprave, popis imovine i obveza, načela iskazivanja imovine, obveza i vlastitih izvora te priznavanja prihoda, rashoda, primitaka i izdataka, financijsko izvještavanje, revizija godišnjih financijskih izvještaja, javna objava godišnjih financijskih izvještaja, nadzor nad financijskim poslovanjem i računovodstvom i druga područja koja se odnose na financijsko poslovanje i računovodstvo neprofitnih organizacija. Prema Jakir-Bajo (2014) novosti koje ovaj Zakon donosi, odnose se na obveznike primjene, primjenu načela dobrog financijskog upravljanja i kontrola, računovodstvo, financijsko izvještavanje, gospodarsku djelatnost, registar neprofitnih organizacija te prekršajne odredbe i nadzor nad financijskim poslovanjem.

Zakon se odnosi na domaće i strane udruge i njihove saveze, zaklade, fundacije, ustanove, umjetničke organizacije, komore, sindikate, vjerske i druge zajednice i sve druge pravne osobe kojima temeljni cilj osnivanja i djelovanja nije stjecanje dobiti. Također, odredbe Zakona koje se odnose na vođenje poslovnih knjiga i upis u Registar neprofitnih organizacija primjenjuju se na političke stranke. Političke stranke uređene su Zakonom o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe¹².

U Zakonu su istaknuta načela na kojima se poslovanje neprofitne organizacije treba temeljiti, i to su načelo dobrog financijskog upravljanja i kontrola te načelo javnosti i transparentnosti. Kao što je Jakir-Bajo (2014) u svome djelu objasnila, financijsko upravljanje i kontrole odnosi se na upravljačku odgovornost u planiranju, programiranju, izradi financijskih planova i njihovoj realizaciji, računovodstvu i izvješćivanju radi postizanja postavljenih ciljeva i osiguranja zaštite resursa od gubitaka, neadekvatnog korištenja i prijevara. Financijsko upravljanje i kontrole obuhvaća sve aspekte vezane uz imovinu i obveze, prihode/primitke, rashode/ izdatke. Pet međusobno povezanih komponenti

¹¹ NN 121/14

¹² NN 24/11, 61/11 i 27/13

unutarnjih kontrola tvore sustav financijskog upravljanja i kontrola te uključuju: kontrolno okruženje, upravljanje rizicima, kontrolne aktivnosti, informacije i komunikacije te praćenje i procjenu sustava. Obveza provođenja samoprocjene učinkovitog i djelotvornog funkcioniranja sustava financijskog upravljanja i kontrola uvodi se kao obveza neprofitnim organizacijama koje moraju voditi dvojno knjigovodstvo.

Računovodstvo neprofitnih organizacija temelji se na računovodstvenim načelima točnosti, istinitosti, pouzdanosti i pojedinačnom iskazivanju pozicija. Ovaj Zakon unosi novinu koja se odnosi na granicu određivanja obveznika dvojnog knjigovodstva koja je od 1. siječnja 2014. godine podignuta sa 100.000,00 kuna na 230.000,00 kuna. Recipročni prihodi (prihodi na temelju isporučenih dobara i usluga) priznaju se u izvještajnom razdoblju na koje se odnose pod uvjetom da se mogu izmjeriti neovisno o naplati, dok se nerecipročni prihodi (donacije, članarine, pomoći, doprinosi i ostali slični prihodi) priznaju u izvještajnom razdoblju na koje se odnose pod uvjetom da su raspoloživi (naplaćeni) najkasnije do trenutka predočavanja financijskih izvještaja za isto razdoblje.

Što se financijskog izvještavanja tiče, Zakon uvodi obvezu dostave financijskih izvještaja svim neprofitnim organizacijama, ali prilagođeno visini prihoda i vrijednosti imovine. Određene neprofitne organizacije će i dalje moći voditi jednostavno knjigovodstvo, no s obvezom sastavljanja godišnjih financijskih izvještaja skraćenog sadržaja u odnosu na one koje vode dvojno knjigovodstvo i koje će i nadalje biti obveznici tromjesečnog izvještavanja. Financijski izvještaji se i dalje podnose Ministarstvu financija, no ne više i Državnom uredu za reviziju. U Registru neprofitnih organizacija kojeg vodi Ministarstvo financija moguće je pronaći javno objavljene financijske izvještaje neprofitnih organizacija što uvelike donosi načelu transparentnosti.

U dijelu koji se odnosi na oporezivanje određene gospodarstvene djelatnosti, nije došlo do bitnih izmjena. Jedina je novina obveza osnivanja trgovačkog društva, što neke neprofitne organizacije imaju već dugi niz godina. Iznos od 230.000,00 kuna prihoda ostvarenih tijekom jedne godine je granica iznad koje je za obavljanje gospodarske djelatnosti potrebno osnovati trgovačko društvo ili drugi oblik udruživanja koji nije neprofitni.

Već dulji niz godina postoji potreba za većom i ažurnijom kontrolom dostave financijskih izvještaja neprofitnih organizacija Ministarstvu financija i Državnom uredu za

reviziju. S time u vidu, odlučeno je da će izvještaji koje neprofitne organizacije dostavljaju biti javno dostupni u Registru neprofitnih organizacija.

Prekršajne i kaznene odredbe nisu izravno propisane Zakonom, no zbog potrebe za istima koja proizlazi iz dosadašnjeg iskustva, novim zakonskim rješenjima sustavno će se urediti i pitanje prekršaja i kazni u određenim slučajevima. Također, Ministarstvo financija je ovlašteno obavljati nadzor neprofitnih organizacija u dijelu financijskog poslovanja, računovodstvenih poslova i predaje financijskih izvještaja.

Još jedna novina koju ovaj Zakon donosi odnosi se na obveznu provedbu revizije. Naime, Financijski izvještaji neprofitne organizacije koja je u prethodnoj godini imala ukupan prihod od tri do uključivo deset milijuna kuna podliježu revizijskom uvidu koji se obavlja sukladno revizijskim propisima. Financijski izvještaji neprofitne organizacije koja je u prethodnoj godini imala ukupan prihod iznad deset milijuna kuna podliježu reviziji koja se obavlja sukladno revizijskim propisima. Neprofitne organizacije dužne su do 30. lipnja tekuće godine objaviti na svojim mrežnim stranicama revizorsko izvješće o obavljenoj reviziji godišnjih financijskih izvještaja, odnosno o uvidu u financijske izvještaje za prethodnu godinu.

3.1.2. Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija

Prema Vašiček et.al. (2008) postoje mnoge sličnosti, ali i razlike između računovodstva neprofitnih i profitnih organizacija. Sličnosti su, primjerice, primjena sustava dvojnog računovodstva, vođenje glavne knjige, izrada temeljnih financijskih izvještaja, uvažavanje knjigovodstvenih isprava kao osnove za knjiženje i sl. No, razlike se javljaju zbog odsutnosti postojanja profita kao motiva, postojanja zakonskih zahtjeva koji uključuju ograničenja kod pribavljanja i trošenja sredstava, izražene odgovornosti u upravljanju povjerenim resursima, korištenja modificiranog načela nastanka događaja umjesto načela punog nastanka događaja i sl.

Računovodstveni sustav koji je uspostavljen 1994. godine obuhvatio je sve neprofitne organizacije, koje se danas razvrstavaju na proračunske korisnike i ostale (nevladine)

neprofitne organizacije. Prema odredbama Zakona o računovodstvu¹³ računovodstvo vjerskih zajednica, političkih stranaka, sindikata i ostalih neprofitnih organizacija propisano je Zakonom o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija. Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija iz 2008. godine¹⁴, kao i najnovija Uredba iz 2014¹⁵ precizno definiraju knjigovodstvene isprave, poslovne knjige, organizaciju knjigovodstva, obavljanje popisa imovine i obveza, načela iskazivanja imovine, obveza, vlastitih izvora, prihoda i rashoda, sadržaj i primjenu računskog plana, financijsko izvještavanje i druga područja koja se odnose na računovodstvo neprofitnih organizacija¹⁶.

Neke od temeljnih odredbi Uredbe bit će navedene u nastavku. Podaci trebaju biti uneseni u poslovne knjige odmah po nastanku poslovnog događaja, a najkasnije u roku primjerenom za sastavljanje financijskih izvještaja. Poslovne knjige, koje su neprofitne organizacije dužne voditi, jesu dnevnik, glavna knjiga i pomoćne knjige. Obvezno vođenje propisano je za sljedeće pomoćne poslovne knjige:

- dugotrajne nefinancijske imovine – po vrsti, količini i vrijednosti (nabavna i otpisana) te s drugim potrebnim podacima;
- kratkotrajne nefinancijske imovine (zaliha materijala, proizvoda i robe) – po vrsti, količini i vrijednosti;
- financijske imovine i obveza:
 - potraživanja i obveza, primljenih i izdanih vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata, potraživanja i obveza po osnovi primljenih i danih zajmova i kredita (po vrstama, subjektima, pojedinačnim vrijednostima, dospelosti, obračunatim kamatama).

Uz navedene knjige, neprofitne organizacije obvezne su također voditi:

- knjigu (dnevnik) blagajni (kunska, devizna, porto i druge);
- evidenciju danih i primljenih jamstava i garancija;
- evidenciju putnih naloga i korištenja službenih vozila;

¹³ NN 109/07

¹⁴ NN 10/08

¹⁵ NN 10/08, 7/09, 158/13, 01/14

¹⁶ Za detaljnije informacije pogledati Uredbu o računovodstvu neprofitnih organizacija, dostupno na: <http://www.udruga.hr/n/uredba-o-racunovodstvu-neprofitnih-organizacija/> (posjećeno: 11/07/2015)

- knjigu izlaznih računa;
- knjigu ulaznih računa;
- ostale pomoćne evidencije prema posebnim propisima i svojim potrebama.

Središnje odredbe Uredbe odnose se na popis imovine i obveza te načela iskazivanja imovine, obveza, vlastitih izvora, prihoda i rashoda. Dio koji se odnosi na financijsko izvještavanje definira da su financijski izvještaji bilanca, račun prihoda i rashoda, skraćeni račun prihoda i rashoda i bilješke uz financijske izvještaje. Račun prihoda i rashoda je sustavni pregled prihoda i rashoda, te financijskog rezultata za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja i od 1. siječnja do 31. prosinca. Skraćeni račun prihoda i rashoda je sustavni pregled prihoda i rashoda za razdoblje od 1. siječnja do 31. ožujka i od 1. siječnja do 30. rujna. Financijski izvještaji sastavljaju se na sljedećim obrascima:

- Bilanca na Obrascu: BIL-NPF;
- Izvještaj o приходima i rashodima na Obrascu: PR-RAS-NPF;
- Skraćeni račun prihoda i rashoda na Obrascu: S-PR-RAS-NPF¹⁷.

3.1.3. Pravno uređenje rada udruga

S obzirom da se najveći broj neprofitnih organizacija odnosi na udruge, ovaj dio rada posebnu pozornost stavlja na iste, na njihovo pravno uređenje rada, financiranje, poreze i nadzor. Novi Zakon o udrugama, koji je donesen 2014. godine, uvodi određene novitete i nadopune koji su također u nastavku navedeni.

3.1.3.1. Razlozi i cilj donošenja novog Zakona

Zakon o radu udruga iz 2001. godine doprinio je autonomiji rada udruga i ostalim kriterijima koji su bitni za samo postojanje istih. No, 2012. godine, nakon provedenog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o učincima Zakona o udrugama, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske u suradnji s Ministarstvom uprave odlučio je pristupiti izradi novog

¹⁷ Primjeri obrazaca dostupni su na web-stranici: <http://www.fina.hr> (posjećeno: 20/04/2015)

Zakona o udrugama. Kao što Vašiček et. al. (2008) navodi, iz prakse je vidljivo da su nedovoljno jasne odredbe o upravljanju udrugom i njezinim tijelima, udruživanju udruga u saveze, članstvu, poštivanju načela demokratskog zastupanja i demokratskog očitovanja volje članova kod unutarnjeg ustroja udruge, stjecanju i raspodjeli imovine, obavljanju gospodarskih djelatnosti često dovodile do neujednačenih primjena Zakona od strane registracijskih tijela te samih udruga. U prilog tomu ide i činjenica da su neprecizne bile i odredbe o nadzoru te previše složen postupak likvidacije i brisanja udruga iz registra udruga (stvarno stanje broja udruga ne odgovara stanju u registru).

Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga iz državnog proračuna¹⁸ koji je donesen još 2007. godine, kojim se uređuju načela postupanja tijela državne uprave u postupku odobravanja financijskih sredstava i ostalih značajnih odredbi, nije bio dovoljan jer se pokazalo da uvjeti dodjele financijskih podrški nisu dovoljno razrađeni te da postoje mogućnosti zlouporabe istih. Pokazalo se i da je opseg podataka u registru udruga, kao i nedostupnost podataka iz financijskih izvješća zapreka približavanja rada udruga široj javnosti. Javio se i problem neodgovarajuće klasifikacije udruga u registru udruga jer se iste razvrstavaju prema vrlo proizvoljno utvrđenim skupinama i podskupinama djelatnosti.

Novi Zakon o udrugama usvojen je 6. lipnja 2014., a na snagu je stupio 1. listopada 2014. Vašiček et.al. (2008, str. 9.) ističu da se „novim Zakonom o udrugama jasnije uređuje osnivanje, pravni položaj, djelovanje, registracija, financiranje, imovina, odgovornost, statusne promjene, nadzor, prestanak postojanja udruge sa svojstvom pravne osobe, upis i prestanak djelovanja stranih udruga u Republici Hrvatskoj, kao i druga pitanja od značaja za statusno-pravni položaj udruga“. Ovaj Zakon se ne odnosi na udruživanje u političke stranke, vjerske zajednice, sindikate, udruge poslodavaca te na ortaštvo. Također, Zakon je zadržao odredbu kojom se priznaje postojanje udruga bez pravne osobnosti, no to se uređuje drugim propisom.

Cilj donošenja naglašen je u samom Zakonu. Naime, cilj jest osiguranje učinkovitog djelovanja udruga sa svojstvom pravne osobe te stvaranje preduvjeta za djelotvorno financiranje programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge u Republici

¹⁸ NN 88/01, 11/02

Hrvatskoj. Novi Zakon udругu definira na sličan način kao i prošli, s manjim nadopunama, a udruge svoju pravnu osobnost stječe upisom u Registar udruge. Zakonom su utvrđena i načela djelovanja udruge i to načelo neovisnosti, javnosti, demokratskog ustroja, neprofitnosti i načelo slobodnog sudjelovanja u javnom životu. Očekivanja od novog Zakona idu u smjeru osiguranja veće transparentnosti i javnosti djelovanja udruge kroz veći obujam podataka i dokumenata iz registra udruge¹⁹.

3.1.3.2. Gospodarska djelatnost udruge – porezni aspekti

Iako je sama svrha i cilj postojanja i djelatnosti udruge neprofitnog karaktera, javljaju se slučajevi u kojima udruge obavljaju gospodarsku djelatnost i time generiraju profit. Kao što je ranije već navedeno, udruge mogu obavljati djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi udruge utvrđeni statutom te gospodarsku djelatnost, ali ju ne smije obavljati radi stjecanja dobiti za svoje članove ili treće osobe. U takvim slučajevima javlja se potreba porezne regulacije gospodarske djelatnosti i to sa stajališta poreza na dodanu vrijednost i poreza na dobit.

3.1.3.3. Udruge u sustavu poreza na dodanu vrijednost

Neprofitne organizacije imaju različiti porezni status s obzirom na porez na dodanu vrijednost. Kod priznavanja pretporeza, isti se dijeli na poduzetnički i nepoduzetnički dio djelatnosti. U dijelu obavljanja nepoduzetničke (neprofitne djelatnosti) organizacije nisu porezni obveznici, dok za dio djelatnosti koji se smatra gospodarskom, mogu postati porezni obveznici. Poreznim obveznicima postaju ovisno o tome prelaze li prag za ulazak u sustav PDV-a. Aktivnosti koje organizacija obavlja za opće dobro ne ulaze u sustav PDV-a; PDV se ne obračunava na isporuke i ne postoji pravo odbitka pretporeza za nabavu. Gospodarska

¹⁹ Registar udruge ustanovljen je 1997. godine, te osim pravnih podataka, pruža i podatak o broju udruge u RH koji je jedan od važnijih pokazatelja razvijenosti civilnog društva. Registar udruge dostupan je na stranici: www.registri.uprava.hr (posjećeno 10/04/2015)

djelatnost može imati status oporezive djelatnosti s pravom na odbitak pretporeza i status djelatnosti koja je oslobođena poreza na dodanu vrijednost bez prava na odbitak poreza²⁰.

3.1.3.4. Udruge kao obveznici poreza na dobit

Zakon o porezu na dobit²¹ kaže da „...Državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi, zaklade i fundacije nisu obveznici poreza na dobit...“. No, ukoliko se pojavljuju na tržištu i obavljaju gospodarsku djelatnosti te bi njihovo neoporezivanje dovelo do povlaštenog položaja na tržištu, obvezni su prihode od gospodarske djelatnosti oporezivati porezom na dobit. U navedenim slučajevima, neprofitna organizacija se dužna u roku od osam dana sama prijaviti u registar obveznika poreza na dobit. U suprotnom, Porezna Uprava će na vlastitu inicijativu ili na prijedlog drugih zainteresiranih osoba utvrditi da je organizacija obveznik poreza na dobit za tu djelatnost²². Navedeno se primjenjuje od 01. siječnja 2015. godine kada su na snagu stupile odrednice Zakona o porezu na dobit²³.

3.1.3.5. Ostale zakonske odredbe

Različiti zakoni utječu na poslovanje udruga. Jedan od zakona koji je utjecao na računovodstveno izvještavanje jest Zakon o porezu na dohodak. Na temelju Pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o porezu na dohodak propisan je novi obrazac – Obrazac JOPPD koji se počinje primjenjivati od 01.01.2014. godine. Isti zamjenjuje sljedeće obrasce – Obrazac ID, Obrazac ID-1, Obrazac IDD, Obrazac IDD-1, Obrazac IP i R-Sm. Obrazac je dostupan u prilogu 1. U udrugama smatraju da je ovaj obrazac pojednostavio računovodstveno izvještavanje i smanjio broj izvještaja koji se trebaju popunjavati.

²⁰ Za detaljnije informacije o djelatnosti udruga s aspekta poreza na dodanu vrijednosti pogledati: RIF (2015). Poslovanje udruga: pravno uređenje rada udruga, financiranje, porezi, nadzor, primjeri. Sveučilišna tiskara d.o.o. Zagreb

²¹ NN 74/14

²² Za detaljnije informacije o djelatnosti udruga s aspekta poreza na dobit pogledati: RIF (2015). Poslovanje udruga: pravno uređenje rada udruga, financiranje, porezi, nadzor, primjeri. Sveučilišna tiskara d.o.o. Zagreb

²³ NN 143/14

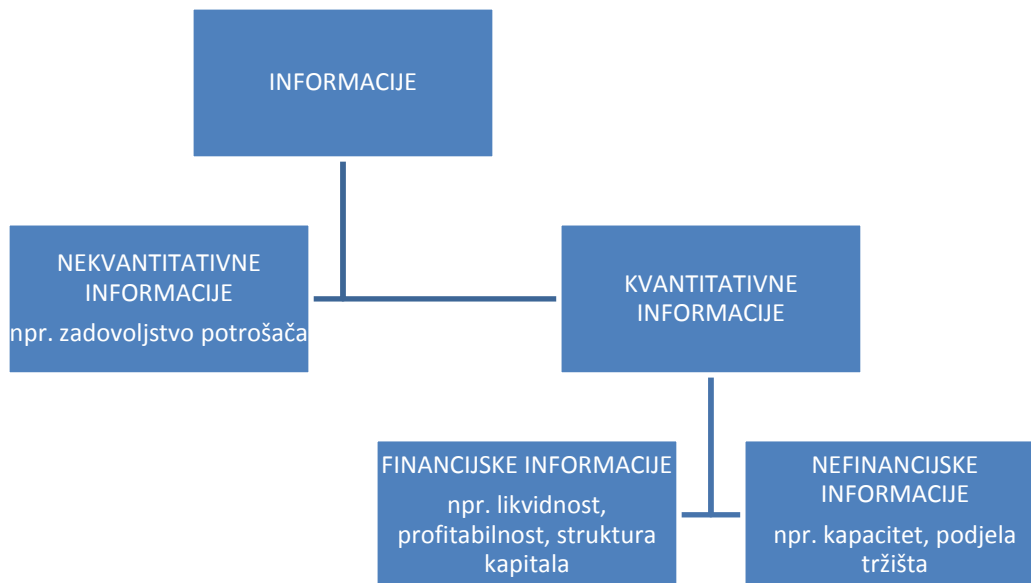
4. Pojam i uloga računovodstvenog informacijskog sustava

Nakon sagledavanja pravnih aspekata neprofitnih organizacija u Republici Hrvatskoj, slijedi dio koji se bavi računovodstvenim informacijama, računovodstvenim informacijskim sustavom i njihovoj ulozi u organizaciji/poduzeću. Budući da je ovo poglavlje bazirano na teorijskim postavkama i daje uvid u definicije računovodstvenog informacijskog sustava, ono kreće od aspekta poduzeća, dok peto poglavlje ulazi u detalje vezane uz neprofitne organizacije.

4.1. Pojam informacija i informacijskog sustava u procesu odlučivanja

Informacije su preduvjet uspješnog poslovanja poduzeća/organizacije na svakoj razini, kao što su materijalni resursi i ljudski rad potrebni za proizvodnju određenog proizvoda. Ovisno o tome kako se informacije izražavaju, moguće je govoriti o kvantitativnim i nekvantitativnim informacijama. Slika 1 prikazuje vrste informacija koje se koriste za poslovno odlučivanje. Nekvantitativne informacije nemaju određenu količinu i teže ih je mjeriti i izražavati nego što je to slučaj s kvantitativnima. Kao primjer takvih informacija može se navesti zadovoljstvo kupaca i samoprocjena efikasnosti djelatnika. Sljedeća grupa jesu kvantitativne informacije koje se dalje dijele na financijske informacije (npr., likvidnost, profitabilnost, struktura kapitala) i nefinancijske informacije (npr., kapacitet, podjela tržišta).

Slika 1. Vrste informacija za poslovno odlučivanje

Izvor: Mamić-Šačer, Žager (2008, str.8.)

Informacije se agregiraju u ovisnosti o hijerarhijskoj razini odlučivanja; određene imaju putanju od najviše razine u odjele gdje se izvršavaju svakodnevne aktivnosti, a neke od najniže razine prema upravi. Svakoj razini menadžmenta potrebne su specifične informacije. Kao što je u svojoj knjizi Zenzerović (2007, str. 32.) naveo, u ovisnosti o razini menadžmenta, variraju i stupanj agregiranosti i složenosti informacija. Stoga autor u nastavku navodi da su nižem menadžmentu potrebni podaci, srednjem informacije, dok visoki menadžment pokazuje potrebu za znanjem. Top menadžment zahtjeva informacije na kojima će temeljiti dugoročne, strateške ciljeve, srednjoj razini menadžmenta bitne su informacije za kratkoročno planiranje i koordinaciju aktivnosti, dok operativni menadžment treba informacije za izvršenje dnevnih transakcija i kontrolu istih. Vidljivo je da tokovi informacija idu u više smjerova, horizontalno i vertikalno. Također, budući da je poduzeće kao sustav dio većeg sustava, to podrazumijeva razmjenu informacija s eksternim korisnicima. Valja napomenuti da su informacije namijenjene vanjskim korisnicima (partnerima, vlasnicima, kreditorima i sl.) u pravilu uvijek agregirane, sintetizirane, dok su informacije namijenjene internim korisnicima detaljnije te imaju obilježja analitike.

4.1.1. Poduzeće/organizacija kao sustav i osnovni poslovni procesi – poslovne funkcije

Poduzeće/organizacija može imati svoje podsustave, no također, i samo može biti dijelom većeg sustava. Poduzeće/organizacija kao sustav može imati:

- izvršni podsustav koji se sastoji od nabave, proizvodnje, prodaje i financija;
- informacijski podsustav koji se dijeli na računovodstveni i neračunovodstveni;
- upravljački podsustav koji uključuje planiranje, odlučivanje, rukovođenje i kontrolu.

S druge strane samo poduzeće/organizacija dio je većih sustava koji uključuju: politički sustav, socio-kulturološki sustav, privatni sustav, proizvodno-tehnički sustav i mnoge druge.

Kako bi poduzeće/organizacija postojala i obavljala svoju djelatnost na tržištu, mora postojati proces u kojemu se sirovine i materijali pretvaraju u novac ili usluge pružaju kupcima u zamjenu za novac. Transformacija novca u materijalni oblik i obrnuto dešava se kroz obavljanje poslovnih procesa. Temeljni poslovni procesi dijele se na:

- proces nabave;
- proces proizvodnje;
- proces prodaje (realizacije);
- proces upravljanja ljudskim resursima.

Sukladno navedenim procesima, u poslovnom sustavu je moguće, a često i neophodno za kvalitetno poslovanje, ustrojavanje dodatnih poslovnih funkcija. Zenzerović (2007, str. 66.) istaknuo je sljedeće poslovne funkcije:

- funkcija istraživanja i razvoja;
- funkcija nabave;
- funkcija proizvodnje;
- funkcija prodaje;
- funkcija upravljanja ljudskim potencijalima;
- funkcija financija i računovodstva.

Ranije navedeni autor ističe, da kao što kod organizacije poslovnog subjekta ne postoji jedinstveni model, tako se i kod organizacije poslovnih funkcija model prilagođava specifičnostima situacije u kojoj se subjekt nalazi. U slučaju neprofitne organizacije poslovne funkcije variraju i često su drugačije od onih navedenih u prethodnom odjeljku. Neprofitne organizacije specifične su prema vrsti usluga koje pružaju te najčešće nemaju funkciju proizvodnje, prodaje, a rijetke su organizacije koje imaju funkciju istraživanja i razvoja. Istraživanje i razvoj jesu aktivnosti koje iziskuju velika ulaganja te predstavljaju troškovni centar u poduzeću. Neprofitne organizacije su u većini slučajeva malene i, ukoliko im temeljna svrha postojanja nije istraživanje i razvoj, one u svojoj organizacijskoj strukturi neće imati tu funkciju upravo zbog nemogućnosti financiranja iste.

4.1.2. Vrste informacijskih sustava

Informacijski sustavi služe za bilježenje i obradu podataka o svakodnevnim aktivnostima od kojih su neke financijske, a neke nefinancijske prirode. Prema Mamić-Sačer, Žager (2008, str. 15.) zavisno od vrste informacija koje generiraju, informacijski sustavi se sistematiziraju kao upravljački informacijski sustavi (*Management Information Systems*) i računovodstveni informacijski sustavi (*Accounting Information Systems*).

Upravljački informacijski sustav namijenjen je menadžerima i on generira informacije potrebne za njihov svakodnevni rad i odlučivanje u okviru njihove domene. Takav sustav obuhvaća sve vrste informacija: financijske i nefinancijske, kvantitativne i nekvantitativne. Tablica 1 prikazuje nekoliko osnovnih podsustava od kojih se upravljački sustav sastoji, kao i ulazne podatke odnosno izlazne informacije koje oni generiraju.

Tablica 1. Podsustavi upravljačkog informacijskog sustava

Poslovna funkcija	Ulazni podaci	Izlazne informacije
Marketing	Analiza tržišta, preferencije kupaca, cijene konkurentskih proizvoda...	Analize i projekcije prodaje...
Financije	Stanje novca, kamatne stope, kreditno tržište, zahtjevi kreditnih institucija...	Projekcije novčanog toka, analize plaćanja, analiza potraživanja...
Proizvodnja	Stanje zaliha sirovina i materijala, standardni troškovi rada i materijala, proizvodne recepture...	Izvještaji o ostvarenju plana proizvodnje, analiza troškova proizvodnje, analiza iskorištenja kapaciteta....
Upravljanje ljudskim resursima	Radne vještine, skale plaća, liste beneficija...	Analiza obveza za plaće, projekcije troškova plaća...

Izvor: Mamić-Šačer, Žager (2008, str. 17.)

Uz navedene informacije iz tablice 1, za sveobuhvatno upravljanje funkcijama potrebne su i druge vrste informacija poput visine prihoda od prodaje i iznosa poreza. Takve vrste informacija generiraju ostali informacijski sustavi od kojih je jedan računovodstveni informacijski sustav (*Accounting Information System*). Sve složeniji informacijski zahtjevi te razvoj same informacijske tehnologije doveli su do razvoja sustava s dodatnim funkcijama koji olakšavaju proces upravljanja i odlučivanja. Primjeri takvih informacijskih podsustava jesu: sustavi podrške odlučivanju, ekspertni sustavi te informacijski sustavi za izvršne menadžere.

4.2. Računovodstveni informacijski sustav kao dio ukupnog informacijskog sustava

Većina informacija potrebnih za donošenje odluka nastaje u računovodstvenom informacijskom sustavu koji je dio ukupnog sustava. Ukoliko se sustavi promatraju s obzirom na to koju vrstu informacija proizvode, računovodstveni informacijski sustav pruža kvantitativne, financijske informacije.

4.2.1. Osnovna obilježja računovodstvenog informacijskog sustava i njegove komponente

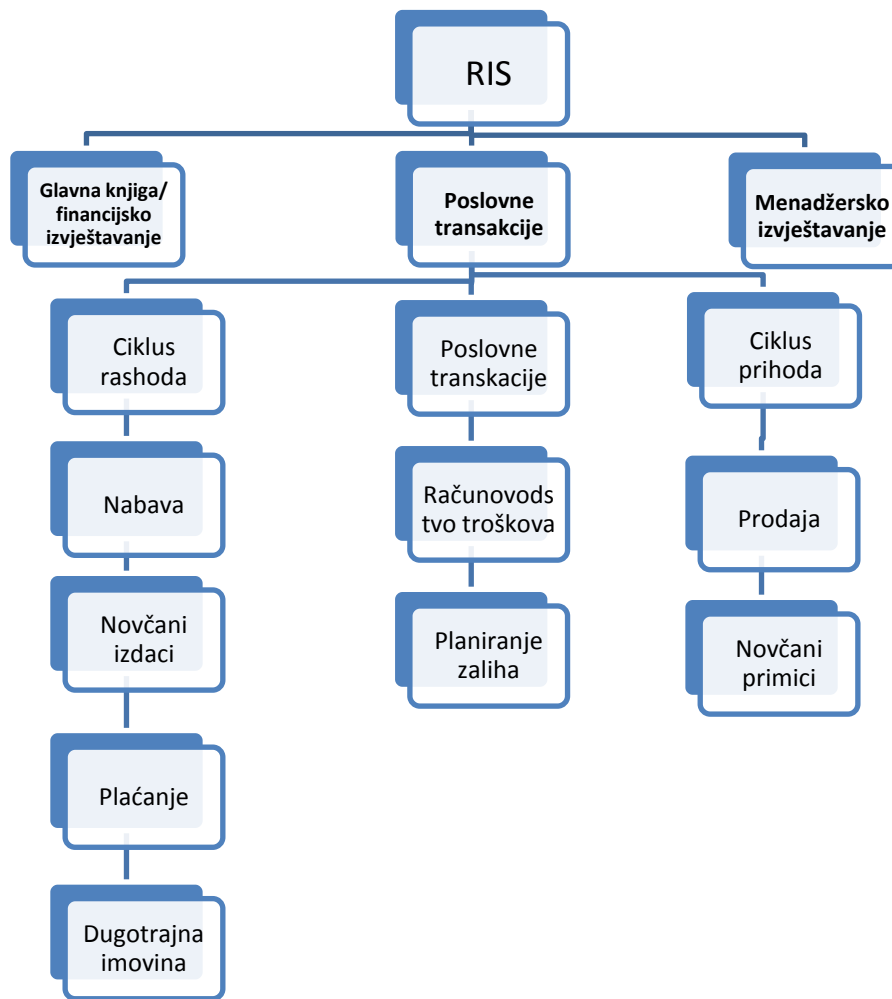
U računovodstvenom informacijskom sustavu zapisane su sve transakcije koje se mogu u novčanoj vrijednosti izraziti. Kvantitativne informacije zahtijevaju i specifičnu obradu i upravo je u tome glavna razlika između računovodstvenog i ostalih sustava. Ovdje dolazi do izražaja činjenica da se računovodstvena obrada podataka bazira na dvojnomo knjigovodstvu, metodi koja je specifična samo računovodstvenom informacijskom sustavu.

Značaj tehnologije u današnjem svijetu vidljiv je i u ovoj domeni s obzirom da je informacijska tehnologija inkorporirana u sustav obrade podataka i poslovnog izvještavanja. Uz informacijske i komunikacijske tehnologije, i sustav internih kontrola sačinjava računovodstveni informacijski sustav. Interne kontrole igraju značajnu ulogu budući da je osiguranje točnosti i pouzdanosti informacija na kojima se donose odluke od iznimne važnosti za poduzeće.

Računovodstveni informacijski sustav se dijeli na određene module ovisno o specifičnosti poslovnog procesa, veličini poslovnog subjekta, informacijskim zahtjevima korisnika i ostalome što je prikazano slikom 2. S aspekta poslovnih knjiga koje zakon propisuje da se moraju voditi, računovodstveni informacijski sustav moguće je sistematizirati na tri modula:

- modul glavne knjige (sintetičke informacije);
- modul pomoćnih knjiga (analitičke informacije);
- dodatni programski moduli.

Slika 2. Podjela računovodstvenog informacijskog sustava

Izvor: prilagođeno prema Mamić-Šačer, Žager (2008, str. 23.)

4.2.2. Korisnici računovodstvenih informacija i računovodstveni procesi

Kakve sve informacije mogu biti generirane i na koji način predstavljene najviše ovisi o tome kome su namijenjene, odnosno tko su korisnici tih informacija. Korisnici informacija se najčešće dijele na interne i eksterne. Interni korisnici jesu menadžeri na raznim razinama u poslovnom sustavu kojima su potrebne informacije o proizvodnji, prodaji ili nabavi kako bi mogli donositi poslovne odluke. Izvještaji pripremljeni za njih su najčešće vrlo detaljni i analitički i njihov sadržaj nije propisan zakonom. Druga grupa korisnika, eksterni korisnici, također imaju bitnu ulogu za poslovanje poduzeća. Oni se javljaju kao investitori, kreditori, financijske i regulatorne institucije te sva zainteresirana javnost. Izvještaji pripremljeni za eksterne korisnike su sintetički i manje detaljni od onih internih, a vrlo važna karakteristika je da su zakonski regulirani. Prateći opća pravila prilikom izvještavanja, poduzeća doprinose

tome da su izvještaji usporedivi, međunarodno prepoznatljivi i prihvatljivi. U doba jureće globalizacije sve je veći naglasak stavljen na harmonizaciju sadržaja i opsega financijskih izvještaja, kako u Europskoj uniji tako i na globalnoj razini²⁴.

Radi lakšeg i efikasnijeg donošenja odluka bitno je razlikovati informacije i znati gdje ih pronaći. Informacije se dijele na knjigovodstvene podatke, računovodstvene podatke i računovodstvene informacije. Mamić-Sačer i Žager (2008., str. 25.) definiraju knjigovodstvene podatke kao „skup neutralnih činjenica i rezultat su prikupljanja, sistematiziranja i sintetiziranja obavijesti koje govore o već nastalim promjenama. Ako su knjigovodstveni podaci obogaćeni i podacima o očekivanim kretanjima, rezultatima analize i nadzora, tada se već govori o računovodstvenim podacima. Problemskim usmjeravanjem računovodstvenih podataka dolazi se do pojma računovodstvenih informacija.“ Same informacije, ukoliko nisu predočene u formi koja omogućuje brzo i lako tumačenje, ne pogoduju kvalitetnom upravljanju. Tablica 2 prikazuje korisnike i vrste informacija te obilježja izvještaja u koje su one inkorporirane što utječe na efikasnije upravljanje od strane menadžera.

Tablica 2. Korisnici i vrste informacija

Korisnici	Obilježja izvještaja
Interni	<ul style="list-style-type: none"> – nestandardizirani izvještaji, nisu propisani zakonom – detaljni, analitički – odnose se samo na neki segment poslovanja ili na cjelinu poslovanja – pored stvarnih često sadrže i planirane veličine – sastavljaju se svakodnevno ili periodično
Eksterni	<ul style="list-style-type: none"> – propisani zakonom (forma, sadržaji, vrijeme) – sintetizirani, globalni, usmjereni na cjelokupno poslovanje – sadrže samo stvarne podatke – najznačajniji temeljni financijski izvještaji (bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom toku, porezna bilanca, statistički izvještaji...)

Izvor: prilagođeno prema Mamić-Šačer, Žager (2008, str. 26.)

²⁴ Europska Unija koristi IFRS (*International Financial Reporting Standards*) kao „zajednički jezik“, dok su u SAD-u u primjeni GAAP-ovi (*Generally Accepted Accounting Principles*). No, tijekom vremena, kao posljedica sve veće integracije dviju strana u poslovnim transakcijama, spajanjima i pripajanjima te liberalizacije tržišta, dolazi do konvergencije IFRS-a i GAAP-ova.

Za transformaciju podatka u značajnu informaciju potrebno je da isti prođe kroz nekoliko faza. U tom procesu se ulazni podaci pretvaraju u izlazne informacije. Bitni elementi tog sustava jesu:

- izvori i prikupljanje podataka;
- obrada podataka;
- upravljanje bazom podataka;
- izvještavanje;
- povratna sprega.

Izvori podataka odnose se na isprave na kojima su transakcije zapisane. Obrada tih podataka predstavlja računovodstvene procese koji se sastoje u analizi poslovnih događaja. Da bi određeni podatak bio klasificiran kao računovodstveni, on mora zadovoljiti sljedeće kriterije:

- poslovni događaj je uistinu nastao;
- može se vrijednosno izraziti;
- mijenja postojeće stanje imovine, izvora imovine, prihoda i rashoda;
- postoji isprava kojom se može dokazati nastanak promjene.

Nakon evidencije u poslovnim knjigama podaci se spremaju u bazu podataka. U fizičkom smislu pritom se misli na registrator, poslovne knjige ili računalni medij. Spremanje je bitno kako bi se podaci i nakon obrade mogli koristiti. Dobro uspostavljena baza podataka omogućuje naknadno ispravljanje pogrešaka, ali u isto vrijeme ima mehanizme za sprječavanje manipulacije i zloupotrebe podataka. Generiranje informacija je završna faza i odnosi se na sastavljanje izvještaja za interne i eksterne korisnike. Radi služenja svrsi, potrebno je prilagoditi način prikupljanja i obrade podataka ovisno o tome koje vrste informacija je potrebno osigurati. Takav pristup naziva se povratna sprega između zahtjeva korisnika, ulaza i procesa obrade.

4.3. Životni ciklus računovodstvenog informacijskog sustava

Brz rast i razvoj poduzeća/organizacije mogući su jedino ukoliko računovodstveni informacijski sustav prati promjene koje utječu na proces donošenja odluka. S obzirom na to, moguće je govoriti o životnom ciklusu računovodstvenog informacijskog sustava. Različiti autori daju različite kriterije podjele životnog ciklusa informacijskih sustava, no prema Zenzeroviću (2007, str. 23.) moguće je zaključiti da se on sastoji od sljedećih faza:

1. Faza uvođenja ili nastajanja;
2. Faza rasta;
3. Faza konsolidacije;
4. Faza zrelosti informacijskog sustava.

4.4. Organizacija računovodstvenog informacijskog sustava

Budući da je računovodstvena struktura dio cjelokupne organizacijske strukture poduzeća/organizacije, na organizaciju iste mogu utjecati brojni interni i eksterni čimbenici. U određenim trenucima i jedni i drugi dobivaju na značajnosti. Unutarnji čimbenici jesu vrsta djelatnosti, veličina, lokacija, kadrovska struktura, financijska snaga, postojeća tehnička sredstva i postojeća organizacija računovodstvenog informacijskog sustava. Pod vanjske čimbenike spadaju normativna obilježja računovodstva, razvoj tehnike i tehnologije te opća i specifična načela organizacije.

Računovodstvo kao funkcija može biti organizirana na različite načine s obzirom na vrstu djelatnosti, veličinu poslovnog subjekta, broj zaposlenih u računovodstvenoj funkciji, uspostavljeni računovodstveni informacijski sustav i njegove podsustave odnosno module. Kako je i ranije rečeno, od vanjskih faktora koji utječu na uspostavu sustava, potrebno je voditi se načelima računovodstvene funkcije. R. Kovačević (1984. str. 33-42) u svome radu navodi koja su to načela:

- Načelo svrsishodnosti;
- Načelo potpunosti;

- Načelo pouzdanosti;
- Načelo korektnosti;
- Načelo ažurnosti;
- Načelo zakonitosti;
- Načelo suvremenosti;
- Prilagođenosti ostalim funkcijama;
- Racionalna podjela poslova i zadataka.

4.5. Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava

Računovodstvene informacije predstavljaju temelj za donošenje odluka i o njihovoj kvaliteti ovisi kvaliteta upravljanja organizacijom. Kako bi outputi jednog takvog procesa donošenja odluka bili što pouzdaniji, točniji i sigurniji, odgovarajuća razina kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava treba biti osigurana.

Od brojnih definicija kvalitete koje su na raspolaganju, jedna od općih i sveobuhvatnih glasi: „Kvaliteta je količina i oblik upotrebne vrijednosti nekog proizvoda ili usluge. Time je ona i mjera koja pokazuje do koje razine taj proizvod ili usluga zadovoljavaju potrebu korisnika.“²⁵ Budući da je u ovom radu naglasak stavljen na računovodstveni informacijski sustav i njegovu ulogu u organizaciji, potrebno je nakon definicije same kvalitete dati definiciju kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava. Mamić-Sačer i Žager (2008, str. 57.) u svojoj knjizi navele su da „kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava jest skup ili splet obilježja koje računovodstveni informacijski sustav posjeduje u svrhu zadovoljenja internih i eksternih korisnika računovodstvenih informacija.“ Za maksimiziranje kvalitete računovodstvenog sustava potrebno je poticati one aktivnosti u poslovnom sustavu koje stvaraju dodatnu vrijednost te ujedno uklanjati aktivnosti koje ne dodaju vrijednost.

Između brojnih čimbenika kvalitete potrebno je uočiti one koji postoje i sagledati koji od njih najznačajnije pridonose, ili bi mogli u budućnosti uz dodatne korekcije pridonositi, povećanju kvalitete RIS-a. Čimbenici kvalitete RIS-a sistematizirano su prikazani u tablici 3.

²⁵ Definicija preuzeta sa: <http://kvaliteteta.inet.hr> (posjećeno: 27/04/2015)

Tablica 3. Čimbenici kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava

Kriteriji razmatranja kvalitete RIS-a				
Načela funkcioniranja RIS-a	Kvaliteta računovodstvenog procesa	Obuhvatnost RIS-a	Razvoj RIS-a	Mišljenje računovođa u RH (emp. istraživanje)
1. Usuglašenost RIS-a i sustava donošenja odluka	1. Kvaliteta inputa	1. Kvaliteta računovodstvenog programa – softvera	1. Kvaliteta planiranja sustava	1. Multifunkcionalnost
2. Jedinstvenost sustava informacija za cijeli poslovni sustav	2. Kvaliteta procesa obrade	2. Kvaliteta hardvera	2. Kvaliteta analize sustava	2. Brzina, pravovremenost i ažurnost
3. Cost/benefit analiza računovodstvenih informacija	3. Kvaliteta outputa	3. Kvaliteta komunikacijskih rješenja	3. Kvaliteta dizajniranja sustava	3. Nadogradivost
4. Jedinstvenost pristupa i klasifikacije informacija		4. Kvaliteta rada i zadovoljstvo korisnika	4. Kvaliteta testiranja i implementacije sustava	4. Stupanj prilagođenosti poslovnim procesima
5. Povratna veza računovodstvenih informacija		5. Kvaliteta organizacijskih rješenja	5. Kvaliteta postimplementacijske faze	5. Stručnost kadrova
6. Dokumentiranost računovodstvenih informacija		6. Kvaliteta baze podataka		6. Sigurnost i pouzdanost
7. Kvaliteta računovodstvenih informacija				7. Jednostavnost
8. Racionalnost RIS-a				8. Kompatibilnost s ostalim programima

Izvor: prilagođeno prema Mamić-Sačar i Žager (2008, str. 59.)

Tablica 3 prikazuje najvažnija četiri aspekta s kojih je moguće razmatrati čimbenike kvalitete. Prvi aspekt jest stupanj uvažavanja uobičajenih načela funkcioniranja računovodstvenog sustava. Prema tom načelu, kvalitetan RIS je usklađen s ostalim informacijskim sustavima u poduzeću te se vodi briga o tome da su informacije točne, jedinstvene i dokumentirane. Drugi aspekt s kojeg se razmatra kvaliteta RIS-a jest kvaliteta inputa, procesa obrade te outputa. Inputi mogu u proces obrade pristići iz eksternih i internih izvora te su nakon obrade namijenjeni internim ili eksternim korisnicima. Kvaliteta svih triju čimbenika procesa utječe na samu kvalitetu RIS-a. Nadalje, čimbenici kvalitete mogu se promatrati s aspekta obuhvata računovodstvenog informacijskog sustava. RIS se sastoji od ljudskih resursa, hardvera, softvera, komunikacijskih i IT rješenja i oni svi mogu u velikoj mjeri utjecati na RIS. Bitno je napomenuti da je ljudski faktor još uvijek nezamjenjiv prilikom interpretiranja informacija, no tehnološki faktor uvelike pridonosi učinkovitosti i brzini dobivanja informacija. Sljedeći aspekt odnosi se na kvalitetu razvoja i izgradnje odnosno implementacije interno razvijenog sustava odnosno kupljenog poslovnog programa, ali i kvalitetu održavanja takvog sustava. Uz ranije navedene čimbenike postoje i

brojni drugi, poput: povezanost RIS-a i okruženja, usklađenost RIS-a sa zakonima, računovodstvenim metodama i tehnikama, informacijskim tehnologijama i mnogi drugi.

4.5.2. Sustav upravljanja kvalitetom RIS-a

Sustav upravljanja kvalitetom potreban je radi postizanja određene razine kvalitete računovodstvenog sustava. Kvaliteta računovodstvenog sustava u sebi sadrži i odražava kvalitetu cijelog poslovnog sustava. Mamić-Sačer i Žager (2008, str. 61.) osvrću se na definiciju kvalitete izvođenja internih procesa prema ISO (*International Standards Organization*) standardima koja je definirana kao „ukupnost svih naturalnih i vrijednosnih obilježja procesa utvrđenih s ciljem da se ispune određeni, unaprijed definirani zahtjevi, kao što su učinkovitost, uspješnost, produktivnost i sl.“ Prema navedenom moguće je zaključiti da se ta definicija odnosi i na računovodstveni informacijski sustav s obzirom da je on dio internih procesa poslovnog subjekta.

Također, veoma je bitno napomenuti da u svijetu postoje različiti sustavi standarda koji se bave pitanjem kvalitete. Primjerice, postoje Američki nacionalni standardi (*American National Standards*) ili Australski standardi AS3563. U procesu globalizacije došlo je do potrebe harmonizacije standarda kvalitete na globalnoj razini. Time se bave ISO 9000 standardi. Neki od ISO standarda kojima se određuje kvaliteta jesu: ISO 9000 – upravljanje kvalitetom i standardi osiguranja kvalitete; ISO 10011 – smjernice za reviziju sustava kvalitete i mnogi drugi.

4.5.3. Mjerenje kvalitete RIS-a

Mjerenje kvalitete svakako je složen proces i sastoji se od nekoliko koraka. Prema Mamić-Sačer i Žager (2008) ti koraci se dijele na:

- Određivanje kriterija;
- Ispitivanje pravilnosti RIS-a;

- Ocjena postojećeg stanja kvalitete usporedbom s unaprijed postavljenim kriterijima (mjeranjem kvalitete);
- Otklanjanje uočenih nepravilnosti.

Pitanja koja se javljaju prilikom mjerenja kvalitete jesu tko je u biti zainteresiran za kvalitetu RIS-a te na koji način mjeriti kvalitetu. Odgovor na prvo pitanje nije jedinstven. To su svakako menadžeri računovodstvenog odjela, informatičko osoblje koje je sudjelovalo u razvoju istog, zaposlenici, revizori te ostali eksterni korisnici računovodstvenih informacija. No, na koji način mjeriti kvalitetu, to je već teže pitanje. Budući da je RIS dio informacijskog sustava, njegova kvaliteta ovisit će o kvaliteti potonjeg, kao i o kvaliteti neračunovodstvenih informacija.

Literatura ne daje egzaktni odgovor na pitanje koje su metrike kvalitete računovodstvenih informacija ili računovodstvenih informacijskih sustava. Budući da se mjerenje kvalitete informacijskih tehnologija smatra multidimenzionalnim, ono se ne može obuhvatiti jednim indikatorom. Jedan od temeljnih matematičkih modela koji Mamić-Sačer i Žager (2008, str. 68.) navode sastoji se od mjerenja kvalitete računovodstvenih informacija s jedne, te mjerenja troškova za oblikovanje informacija s druge strane. Model izgleda kao:

(1)

$$Kvaliteta\ računovodstvenih\ informacija = \frac{\text{koristi računovodstvenih informacija}}{\text{troškovi oblikovanja računovodstvenih informacija}}$$

Uz uvjet: koristi > troškova

Izvor: Mamić-Sačer i Žager (2008, str. 68.)

Ona informacija koja korisnicima generira više koristi nego troškova je svakako korisna informacija. Stoga, gore navedeni model predstavlja temeljni model za mjerenje kvalitete računovodstvenih informacija. Moguće ga je nadopuniti različitim indikatorima koristi odnosno troškova.

Sljedeći model koji je razvio P.A. Strassmann mjeri produktivnost računovodstvenih informacija (return on management, ROM). On glasi:

(2)

$$\text{produktivnost informacija (ROM)} = \frac{\text{output (management value added)}}{\text{input (cost of management)}}$$

OUTPUT= dobit

- porez
- T koji su bili potrebni za dobivanje ovih informacija
- T vlasničke glavnice
- druge prilagodbe (ispravljanje računovodstvenih posebnosti koje se odnose na porezne propise)

INPUT= ΣT – izravni T proizvoda i usluga

Izvor: Mamić-Sačer i Žager (2008, str. 68.)

Poduzeća koja imaju visoki iznos ovog pokazatelja trebaju biti spremna prihvatiti određene investicije koje se odnose na odabir informacijskih sustava koji će stvarati ovakve informacije, dok poduzeća s nižim iznosom pokazatelja trebaju prihvatiti konzervativni pristup prilikom odabira projekata informacijskih sustava.

5. Računovodstveni informacijski sustav u neprofitnoj organizaciji

Za formiranje računovodstvenog informacijskog sustava u neprofitnoj organizaciji potrebno je za početak utvrditi tko su obveznici primjene neprofitnog računovodstva (jer, kao što je ranije navedeno, nisu sve neprofitne organizacije dužne voditi neprofitno računovodstvo). Sljedeći korak jest određivanje knjigovodstvenog sustava čiji je kriterij uređen Zakonom o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija. Naime, neprofitna organizacija može voditi jednostavno knjigovodstvo tek četvrtu godinu svog postojanja – do tad je obvezna voditi dvojno knjigovodstvo. Za četvrtu godinu, organizacija kojoj je vrijednost imovine na kraju prethodnih triju godina manja od 230.000,00 KN i godišnji prihod uzastopno u prethodne tri godine manji od 230.000,00 KN godišnje, može donijeti odluku o vođenju jednostavnog knjigovodstva.

Prije pojedinačne obrade jednostavnog i dvojnog računovodstvenog sustava, sistematizirana su računovodstvena načela i razrađene knjigovodstvene isprave.

5.1. Temeljna računovodstvena načela

Kao i u profitnom računovodstvu i prilikom knjiženja računovodstvenih promjena vezanih za neprofitne organizacije, računovođa se može naći u dvojbenim situacijama. U takvim trenucima od iznimne je važnosti da se poštuju temeljna računovodstvena načela. Kao što skupina autora RRIF-a (2011, str. 7.) navodi, ta načela jesu:

- Općeprihvaćena računovodstvena načela točnosti, istinitosti, pouzdanosti i pojedinačna iskazivanja pozicija;
- Načelo urednog knjigovodstva;
- Načelo dvojnog knjigovodstva.

Informacija je točna, istinita i pouzdana onda kada vjerno i bez pristranosti izražava ono što predstavlja. Načelo vjernog iskazivanja pozicija znači da svaka informacija koja je objavljena u financijskim izvještajima istinito (vjerno) iskazuje promjene koje su uslijed iste

nastupile. Uredna knjigovodstvena evidencija je ona iz koje se može nedvojbeno odrediti narav, vrijednosti i vrijeme u kojem je nastala poslovna promjena. Dvojno neprofitno računovodstvo se temelji na obuhvatu poslovne transakcije sagledane s dva različita aspekta. Naime, svaka poslovna promjena se iskazuje na barem dva konta, od kojih jedan barem duguje, a jedan barem potražuje. Za razliku od dvojnog, kod jednostavnog knjigovodstva promjena se bilježi samo jednom stavkom.

5.2. Knjigovodstvene isprave

Pod knjigovodstvenom ispravom misli se na pisani ili elektronički zapis o nastaloj poslovnoj promjeni. Isprava se sastavlja na hrvatskom jeziku, a vrijednosti trebaju biti izražene u kunama, dok je za njezino sastavljanje odgovorna neprofitna organizacija.

U poslovnim knjigama se ne izražavaju svi poslovni događaji, već samo oni novčani koji se odražavaju na imovinu, izvore, obveze, rashode i prihode. Bitno je napomenuti da nisu sve poslovne isprave i knjigovodstvene isprave. Prije unosa u poslovne knjige isprava treba biti prekontrolirana od strane stručne osobe kako bi se na temelju isprave nedvojbeno moglo iščitati koju poslovnu promjenu ona predstavlja. Neprofitne organizacije isprave unose u poslovne knjige odmah po nastanku poslovnog događaja ili najkasnije u roku određenom za sastavljanje financijskih izvještaja. Novim Pravilnikom²⁶ regulirano je da neprofitne organizacije moraju sastavljati financijska izvješća za svako tromjesečje, stoga se knjigovodstvene isprave trebaju unijeti u poslovne knjige najkasnije u roku od 3 mjeseca.

Knjigovodstvena isprava može nastati na mjestu na kojem nastaje poslovni događaj koji ona predstavlja ili u knjigovodstvu. Primjer isprave jest nalog za izvršenje određene promjene. Važno je napomenuti da, ukoliko nalog nije izvršen, on se ne knjiži i ne predstavlja knjigovodstvenu ispravu. U neprofitnom računovodstvu nije propisana primjena određenog načina storniranja. Prilikom knjiženja u računalnom softveru, često se korekcija vrši na način da se svota upisuje sa suprotnim predznakom od predznaka knjiženja koje se time ispravlja. Također, moguće je kompletno storniranje promjene, koja više ne utječe na

²⁶ Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i registru neprofitnih organizacija, NN 121/14

ukupno stanje u određenom modulu, no promjena je i dalje vidljiva u sustavu radi načela transparentnosti i svođenja rizika od prijevare na minimum.

Isprava treba istinito i nedvojbeno predstavljati poslovni događaj te mora imati sve potrebne podatke za unos u poslovne knjige. Knjigovodstvena isprava može biti sastavljena u jednom ili više primjeraka, ovisno o potrebama sudionika poslovnog događaja.

Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija²⁷ upućuje da se knjigovodstvene isprave čuvaju kao izvorne isprave, ili na nositelju elektroničkog zapisa ili na nositelju mikrografske obrade. Uredba također definira rokove u kojima se isprave čuvaju, ukoliko drugim propisima nije određen drugi rok:

1. Trajno se čuvaju isplatne liste ili analitička evidencija plaća;
2. Najmanje jedanaest godina čuvaju se isprave na temelju kojih su uneseni podaci u dnevnik i glavnu knjigu;
3. Najmanje sedam godina čuvaju se isprave na temelju kojih su uneseni podaci u pomoćne knjige;
4. Rok za čuvanje iznad navedenih knjigovodstvenih isprava počinje teći zadnjeg dana poslovne godine na koju se odnose poslovne knjige u koje su isprave unesene.

Temelj za unos u poslovne knjige su isprave zaprimljene u izvornom obliku, no valjana podloga za unos podataka može biti i isprava dobivena telekomunikacijskim putem, podaci primljeni na odgovarajućem nositelju elektroničke obrade podataka te preslika izvorne isprave. Bitno je napomenuti da na preslici izvornika treba biti istaknuto mjesto čuvanja izvorne isprave, razlog uporabe preslike i potpis ovlaštene osobe.

5.3. Knjigovodstveni sustavi

Kao što je već ranije spomenuto, knjigovodstvo može biti jednostavno i dvojno. U sljedeća dva poglavlja karakteristike oba sustava biti će razrađene – poslovne knjige, organizacija knjigovodstva te temeljna načela iskazivanja (priznavanja) knjigovodstvenih podataka (pozicija). Započet ćemo s dvojnim knjigovodstvom budući da je ono zastupljenije u

²⁷ NN 10/08, 7/09, 158/13, 01/14

većim neprofitnim organizacijama te je stoga i opsežnije u svome obuhvatu i zahtjeva veću pozornost.

5.3.1. Dvojno knjigovodstvo u sustavu neprofitnog računovodstva

Dvojno knjigovodstvo predstavlja sustav zapisivanja financijskih podataka u kojem svaka transakcija ili događaj mijenja najmanje dva različita računa (konta) glavne knjige. Prema tome, svaka poslovna promjena se upisuje najmanje dva puta.

Neprofitne organizacije su u pravilu obvezne voditi dvojno knjigovodstvo (u prve tri godine od osnivanja, a nakon toga imaju mogućnost prelaska u jednostavno ukoliko ispunjavaju određene uvjete – vrijednost imovine i prihoda u protekle tri godine ne smije prelaziti 230.000,00 HRK).

5.3.1.1. Poslovne knjige neprofitnog računovodstva

Poslovne knjige dvojnog knjigovodstva jesu: dnevnik, glavna knjiga i pomoćne knjige kojih ima više vrsta. Slika 2. na pregledan način prikazuje većinu poslovnih knjiga dvojnog knjigovodstva.

Slika 3. Poslovne knjige dvojnog knjigovodstva

Poslovne knjige										
Dnevnik	Gl. knjiga	Pomoćne knjige								
		Razrada sintetičkih računa GK		Pomoćne evidencije						
	Dugotrajne nefinancijske imovine	Kratkotrajne nefinancijske imovine	Financijske imovine i obveze			Knjige blagajni	Putni nalozi i korištenje službenih vozila	Knjige blagajni	UR A-IR A	Jamstva i garancije
		Zaliha	Potraživanja	Obveze	Vrijednosni papiri	Zajmovi i krediti				

Izvor: prilagođeno prema RRIF skupini autora (2011, str. 11.)

Dnevnik je poslovna knjiga u koju se kronološki unose poslovne promjene. Njegov sadržaj i oblik nisu propisani, no dnevnik bi trebao sadržavati najmanje ove podatke:

- Datum nastanka promjene;
- Dokument na temelju kojeg je knjiženo;

- Opis nastale promjene;
- Vrijednost promjene.

Glavna knjiga je sustavna knjigovodstvena evidencija poslovnih promjena nastalih na imovini, obvezama, izvorima te prihodima i rashodima. Za unos podataka u glavnu knjigu koriste se računi na četvrtoj razini – računi s četiri znamenke. Oblik glavne knjige, kao ni njezin sadržaj nisu propisani.

Pomoćne knjige jesu analitičke knjigovodstvene evidencije i predstavljaju detaljniju razradu knjigovodstvenih pozicija. Postoje dvije temeljne grupe poslovnih knjiga: analitička evidencija poslovnih događaja koji su sintetički prikazani u glavnoj knjizi i ostale pomoćne evidencije. Pomoćne knjige nisu obvezne ukoliko se na računima glavne knjige iskazuju svi potrebni elementi.

Neprofitne organizacije obvezno vode sljedeće pomoćne knjige:

- Evidencija dugotrajne nefinancijske imovine;
- Evidencija kratkotrajne nefinancijske imovine;
- Evidencija financijske imovine i obveza.

Evidencija dugotrajne nefinancijske imovine vodi se po vrsti, količini i vrijednosti te s ostalim potrebnim podacima kao što je vidljivo iz tablice 4.

Tablica 4. Osnovni elementi pomoćne knjige dugotrajne nefinancijske imovine

Dugotrajna nefinancijska imovina		
Vrsta		
Količina		
Vrijednost	Nabavna	Otpisana
Drugi potrebni podaci	Naziv	
	Amortizacijska skupina	
	Nabava do 31.12.20XX.	Nabava od 01.01.20XX.
	Izvori nabave	
	Knjigovodstveni račun	

Izvor: prilagođeno prema RRIF skupini autora (2011, str. 12.)

Evidencija kratkotrajne nefinancijske imovine, kao što su zalihe materijala, proizvoda i robe, vodi se po vrsti, količini i vrijednosti, a to je prikazano tablicom 5.

Tablica 5. Osnovni elementi pomoćne knjige kratkotrajne nefinancijske imovine

Kratkotrajna nefinancijska imovina
Vrsta
Količina
Vrijednost

Izvor: RRIF skupina autora (2011, str. 13.)

Evidencija financijske imovine i obveza vodi se kao evidencija potraživanja i obveza, primljenih i izdanih vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata te potraživanja i obveza po osnovi primljenih i danih zajmova i kredita što je detaljnije prikazano u tablicama 6.,7.,8. i 9. Oblik pomoćnih knjiga nije propisan, već samo njihov osnovni sadržaj.

Tablica 6. Osnovni elementi pomoćne knjige financijske imovine i obveza

1.	Financijska imovina	Financijske obveze
1.1.	Potraživanja	Obveze
1.2.	Primljeni vrijednosni papiri i dr. fin. instr.	Izdani vrijednosni papiri i dr. fin. instr.
1.3.	Dani zajmovi	Primljeni zajmovi

Izvor: RRIF skupina autora (2011, str. 13)

Tablica 7. Osnovni elementi pomoćne knjige potraživanja i obveza

Financijska imovina	Financijske obveze
Potraživanja	Obveze
Subjekti	
Računi	
Pojedinačni iznosi	
Rokovi dospelosti	
Zatezne kamate	

Izvor: RRIF skupina autora (2011, str. 13.)

Tablica 8. Osnovni elementi pomoćne knjige vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata

Financijska imovina	Financijske obveze
Primljeni vrijednosni papiri i dr. fin. instr.	Izdani vrijednosni papiri i dr. fin. instrumenti
Vrste	
Subjekti	
Pojedinačne vrijednosti	
Rokovi dospeljeća	
Stanja	

Izvor: RRIF skupina autora (2011, str. 13.)

Tablica 9. Osnovni elementi pomoćne knjige zajmova

Financijska imovina	Financijske obveze
Dani zajmovi	Primljeni zajmovi
Vrste	
Subjekti	
Pojedinačne vrijednosti	
Rokovi dospeljeća	
Obračunane kamate	

Izvor: RRIF skupina autora (2011, str. 14.)

Osim analitičke evidencije, neprofitne organizacije vode i:

- Dnevnik blagajni (kunska, devizna, porto i druge);
- Evidenciju danih i primljenih jamstava i garancija;
- Evidenciju putnih naloga i uporabe službenih vozila;
- Knjigu izlaznih računa;
- Knjigu ulaznih računa;
- Ostale pomoćne evidencije prema posebnim propisima i svojim potrebama.

Poslovne knjige se otvaraju na početku poslovne godine ili danom osnivanja. Ukoliko se iste otvaraju početkom poslovanja, tada početno stanje knjigovodstvenih računa mora biti u skladu s načelom procjenjivanja koje je svojstveno neprofitnom računovodstvu. Početnim popisom imovine i obveza određuje se koje će se pozicije iskazati pri otvaranju poslovnih knjiga. Računi prihoda i rashoda otvaraju se tek na temelju knjigovodstvene isprave u svezi s poslovnim događajem koji se odražava na iste. Ukoliko se radi o otvaranju poslovnih knjiga nastavno na prethodnu godinu, tada se početne bilančne pozicije trebaju preuzeti iz zaključne bilance prethodne godine.

RRIF-ova skupina autora (2011, str. 15.) navodi da, ukoliko neprofitna organizacija koja vodi jednostavno knjigovodstvo preraste u neprofitnu organizaciju koja vodi dvojno knjigovodstvo, tada će stanje iz knjige blagajne preuzeti u pomoćnu knjigu dvojnog knjigovodstva – knjigu blagajne, čiji elementi nisu propisani, a početno stanje će se iskazivati na računu *1131 Glavna blagajna*. Također, pri otvaranju poslovnih knjiga dvojnog knjigovodstva, kada se prelazi iz jednostavnog u dvojni sustav, treba uzeti u obzir i stanje razlike između prihoda i rashoda. To bi se stanje trebalo iskazati kao višak/manjak poslovanja i drugih izvora. Stoga, RRIF-OVA skupina autora (2011, str. 15.) preporuča svim neprofitnim organizacijama koje vode jednostavno knjigovodstvo da vode razne pomoćne evidencije u vezi s imovinom i obvezama i da ih popisuju. Samo uz njihovu pomoć moći će pravilno otvoriti poslovne knjige dvojnog knjigovodstva. Važno je napomenuti, da ista skupina autora, s obzirom na navedene poteškoće preporuča svim neprofitnim organizacijama vođenje dvojnog knjigovodstva, pa čak i onda kada im je dopušteno voditi jednostavno knjigovodstvo.

Poslovne knjige se različito zaključuju. Pomoćne knjige dugotrajne nefinancijske imovine i sitnog inventara, u kojima su podaci o nabavnoj vrijednosti i ispravku vrijednosti, zaključuju se na način da se kumulativni prometi kod svake imovine proknjiže u suprotni stupac. Pomoćne knjige kratkotrajne imovine zaključuju se na način da se u stupac izlaza (i količinski i vrijednosno) upiše svota stanja. Taj iznos odgovara iznosu kojim se zaključuje i odgovarajući račun glavne knjige. Knjiga ulaznih i izlaznih računa može se zatvoriti saldiranjem plaćenih odnosno nenaplaćenih računa.

Glavna knjiga se na kraju godine mora zaštititi na način da u njoj daljnje promjene nisu moguće. Ukoliko se radi o elektroničkim zapisima, glavna knjiga se mora u svakom

trenutku moći otisnuti na papir i potpisati elektroničkim potpisom. Ako se ti uvjeti ne mogu ispuniti, poslovne knjige ispisuju se i uvezuju u roku od 120 dana od isteka poslovne godine na koju se odnose te potpisuju od strane ovlaštene osobe.

5.3.1.2. Organizacija knjigovodstva

Zakonom nije određeno kako neprofitna organizacija treba organizirati računovodstvo. Ono može biti sastavni dio organizacije ili može biti prepušteno drugoj stručnoj pravnoj ili fizičkoj osobi. Ukoliko se računovodstvo prepusti drugoj osobi, odgovornost za vođenje knjigovodstva svejedno ostaje na neprofitnoj organizaciji. Također, neovisno o tome kako neprofitna organizacija organizira svoje knjigovodstvo, ona mora imati sve podatke za cjelovitu organizaciju. Podaci moraju odražavati položaj i uspjeh kompletne organizacije, neovisno o njezinoj organizacijskoj strukturi.

5.3.1.3. Temeljna načela priznavanja knjigovodstvenih pozicija

5.3.1.3.1. Imovina

Imovina predstavlja jedan od pokazatelja financijskog položaja neprofitne organizacije. Pod imovinu spadaju sredstva koja su nadzirana od strane organizacije, a rezultat su prošlih događaja od kojih se u budućnosti očekuje korist. RRIF-ova skupina autora (2011., str. 18.) ističu da ako se neka poslovna promjena ne može knjižiti kao imovina, ona može dobiti obilježje rashoda izvještajnog razdoblja ili rashoda budućeg razdoblja.

Imovinu se iskazuje po računovodstvenom načelu nastanka događaja. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja definiraju načelo nastanka poslovnog događaja koje znači da se „učinci transakcija i ostalih događaja priznaju kada nastanu (a ne kada se primi/isplati novac ili njegov ekvivalent), i evidentiraju se u računovodstvenim evidencijama i uključuju u financijske izvještaje razdoblja na koje se odnose.“ Stoga, onda kada nastane promjena koja ima obilježje promjene na imovini (povećanje/smanjenje) i kada se odnosi na izvještajno razdoblje, prikazuje se kao imovinska bilančna pozicija.

Imovina se klasificira po svojoj vrsti, trajnosti i funkciji prilikom obavljanja djelatnosti. Imovinom se, uz dugotrajnu nefinancijsku imovinu, smatraju i novčana sredstva. Nefinancijska organizacija ima mogućnost otvoriti analitičke račune kojima se prati različita trajnost imovine. Imovina se, u pravilu, dijeli na dugotrajnu i kratkotrajnu imovinu. Uredba o računovodstvu definira dugotrajnu imovinu kao imovinu koja je financijska i nefinancijska čiji je vijek uporabe dulji od jedne godine i koja dulje od jedne godine zadržava pojavni oblik. S druge strane, kratkotrajna imovina je ona čiji je vijek uporabe u istom pojavnom obliku do godine dana.

Imovina se početno iskazuje po trošku nabave (nabavnoj vrijednosti), odnosno po procijenjenoj vrijednosti. Ukoliko trošak nabave nije poznat, vrijednost imovine se procjenjuje. Naime, pretpostavka iskazivanju svih bilančnih stavki jest da su one mjerljive; predviđanja se ne iskazuju.

Vrijednost imovine se može revalorizirati i ona je obvezna samo za dugotrajnu imovinu ako je inflacija mjerena koeficijentom porasta cijena proizvođača industrijskih proizvoda u prethodne tri godine kumulativno veća od 30%. Vrijednost pojedinog predmeta dugotrajne nefinancijske imovine ispravlja se linearnom metodom u korisnom vijeku upotrebe. Amortizacijske stope koje se koriste pri primjeni linearne metode otpisa propisane su Uredbom o računovodstvu i one su obvezne. Dugotrajna nefinancijska materijalna imovina čiji je pojedinačni trošak nabave manji od 3.500,00 HRK može se otpisati jednokratno, prilikom stavljanja u upotrebu. Za tuđu imovinu otvaraju se posebni računi za aktivna i pasivna konta i ona se prati izvanbilančno.

5.3.1.3.2. Obveze

Financijski položaj neprofitne organizacije vidljiv je iz njezinih obveza. Obveze su jedan od oblika izvora sredstava od kojeg se u nekom roku očekuje odljev imovine. Kao i imovina, i obveze se iskazuju po računovodstvenom načelu nastanka događaja. Prema pravilima neprofitnog računovodstva, obveze se klasificiraju prema namjeni i ročnosti. Uredba o računovodstvu ne propisuje izričito račune obveze prema ročnosti, već samo prema namjeni. Ukoliko bi se iste htjelo klasificirati prema ročnosti, svaku vrstu obveze, koja

se temelji na analitičkim računima glavne knjige, trebalo bi podijeliti na dugoročnu i kratkoročnu. Kratkoročne obveze su one koje imaju rok dospjeća do godine dana, dok su dugotrajne one kojima je rok dulji od jedne godine.

5.3.1.3.3. Prihodi

U literaturi su prihodi najčešće definirani kao priljevi novca, potraživanja ili drugih naknada ili smanjenje obveza bez odljeva novca ili drugih resursa. RRIF-ova skupina autora (2011., str. 23.) daje detaljniju definiciju i kažu da je „prihod povećanje ekonomskih koristi ili uslužnog potencijala tijekom izvještajnog razdoblja u obliku pritjecanja imovine bez istodobnog povećanja obveza ili smanjenja obveza bez istodobnog odljeva imovine.“

Poput imovine i obveza, i prihodi se priznaju na temelju računovodstvenog načela nastanka događaja. Temeljna klasifikacija prihoda je na recipročne i nerecipročne prihode. Recipročni prihodi nastaju na temelju isporučenih dobara i usluga, dok nerecipročne prihode čine donacije, članarine, pomoći, doprinosi i ostali slični prihodi.

Računovodstveno načelo nastanka događaja pri iskazivanju prihoda znači da se donacije povezane s izvršenjem ugovorenih programa priznaju u bilanci kao odgođeni prihod; recipročni prihodi se priznaju u izvještajnom razdoblju na koje se odnose ukoliko su mjerljivi; nerecipročni prihodi se priznaju u izvještajnom razdoblju na koje se odnose ukoliko su naplaćeni najkasnije do trenutka predočavanja financijskih izvještaja za isto razdoblje.

RRIF-ova skupina autora (2011., str. 25) navodi da ne trebaju sve donacije kada su naplaćene biti prihod budućeg razdoblja nego mogu biti i rashod razdoblja bez obzira na to jesu li ili nisu nastali rashodi. Da bi one bili odgođeni prihod do nastanka rashoda u vezi s njima, mora biti riječ o ugovorenim programima (projektima/aktivnostima). Kako bi se iskazali nerecipročni prihodi oni moraju biti naplaćeni. Nerecipročni prihodi se mogu iskazati prihodima obračunskog razdoblja i kada su naplaćeni iza zadnjeg dana toga obračunskog razdoblja. Ta isplata mora biti najkasnije do dana iza obračunskog razdoblja do kojeg se moraju predati financijski izvještaji.

5.3.1.3.4. Rashodi

Rashodima se smatraju umanjena ekonomskih koristi ili uslužnog potencijala u obliku smanjenja imovine ili povećanja obveza bez istodobnog povećanja imovine. Rashodi se priznaju na temelju računovodstvenog načela nastanka događaja. Ono znači da se rashodi priznaju u izvještajnom razdoblju na koje se odnose, neovisno o plaćanju. Jedno od odstupanja od temeljnog načela iskazivanja rashoda jest slučaj rashoda za utrošak kratkotrajne nefinancijske imovine. Naime, oni se priznaju u trenutku stvarnog utroška odnosno prodaje. Radi se o slučaju kada se rashodi iskazuju u trenutku trošenja imovine, a ne u trenutku nastanka obveze. Obveza se privremeno drži u obliku imovine, a u skladu s njezinim trošenjem se prevodi u rashode razdoblja u kojem je potrošena. Druga iznimka javlja se kod dugotrajne imovine. Troškovi nabave dugotrajne imovine se kapitaliziraju, a u rashode se priznaju tijekom korisnog vijeka upotrebe. Prema tome, rashodi u vezi s nabavom dugotrajne nefinancijske imovine iskazuju se u vezi s obračunom amortizacije.

5.3.1.3.5. Vlastiti izvori

Kao i obveze, tako i vlastiti izvori određuju financijski položaj neprofitne organizacije. Oni predstavljaju ostatak vrijednosti imovine nakon odbitka svih obveza. U globalu, izvori predstavljaju polaznu točku pasive. U izvore bi se mogle ubrojiti i obveze, no one ne predstavljaju vlastite, već tuđe izvore i imaju slabiju kvalitetu od vlastitih izvora.

5.3.1.2. Knjigovodstveni računi i računski plan

U sustavu dvojnog knjigovodstva poslovne promjene iskazuju se na kontima (računima) koji su u neprofitnom knjigovodstvu raspoređeni u skladu s računskim planom koji je propisan na razini odjeljka. Pravilnikom o neprofitnom računovodstvu i računskom planu definirani su raspored, sadržaj i primjena računa u računskom planu, način vođenja

jednostavnog knjigovodstva i primjena novčanog računovodstvenog načela, minimalni sadržaj poslovnih knjiga jednostavnog knjigovodstva te stope amortizacije²⁸.

Računski plan neprofitnih organizacija razlikuje se od računskog plana poduzetnika, proračuna i proračunskih korisnika u sadržaju i opsegu. Naime, računski plan neprofitnih organizacija je manji obujmom i sadrži sedam sljedećih razreda:

- 0 – Nefinancijska imovina;
- 1 – Financijska imovina;
- 2 – Obveze;
- 3 – Prihodi;
- 4 – Rashodi;
- 5 – Vlastiti izvori;
- 6 – Izvanbilančni zapisi.

Konto predstavlja sustavni pregled promjena određene skupine ili vrste imovine, obveza, izvora, prihoda, rashoda kako bi se u određenom trenutku moglo znati njihovo stanje, odnosno promet. Računi se, s obzirom na obuhvat predmeta evidentiranja, dijele na sintetičke i analitičke. S obzirom na uključivanje predmeta u bilancu dijele se na aktivne, pasivne, aktivno-pasivne i pasivno-aktivne. Knjigovodstveni analitički i subanalitički računi mogu se samostalno odrediti. Kontni plan neprofitnog računovodstva je sistematizirani popis odjeljaka računa koji su raspoređeni u podskupine, skupine i razrede. Svaka neprofitna organizacija treba se pri stvaranju vlastitog analitičkog računskog plana voditi informacijama koje želi osigurati tim računskim planom.

²⁸ Detaljniji podaci i računski plan za neprofitne organizacije dostupni su na web-stranici: <http://narodne-novine.nn.hr> (posjećeno: 21/04/2015)

5.3.2. Jednostavno knjigovodstvo u sustavu neprofitnog računovodstva

Neprofitne organizacije mogu, osim dvojnog, voditi i jednostavno knjigovodstvo. Za njegovo vođenje potrebno je da su određene pretpostavke ispunjene. O kojim se pretpostavkama radi razjašnjeno će biti dalje u ovome poglavlju.

Neprofitnoj organizaciji dozvoljeno je vođenje jednostavnog knjigovodstva tek za četvrtu godinu postojanja. Naime, sve organizacije su u prve tri godine obvezne voditi dvojno knjigovodstvo. U četvrtoj godini svoga postojanja neprofitna organizacija kojoj je vrijednost imovine na kraju svake od prethodne tri godine uzastopno manja od 230.000,00 HRK i godišnji prihod uzastopno u svakoj od prethodne tri godine manji od 230.000,00 HRK godišnje, može odlučiti voditi jednostavno knjigovodstvo uz primjenu novčanog računovodstvenog načela. Ta odluka se treba donijeti u roku predviđenom za podnošenje godišnjih financijskih izvještaja za prethodnu godinu jer je odluku nemoguće mijenjati tijekom godine. Neprofitna organizacija može voditi jednostavno knjigovodstvo sve dok ispunjava pretpostavke za njegovo vođenje. Ukoliko organizacija donese odluku o vođenju jednostavnog knjigovodstva, ona o tome izvještava Ministarstvo financija, Sektor za državno računovodstvo i financijsko izvještavanje, putem obrasca RNO ili, ako je riječ o promjeni računovodstvenog sustava, RNO-P koji se mogu preuzeti i na mrežnim stranicama Ministarstva financija. Umjesto vođenja knjiga jednostavnog knjigovodstva može se voditi dvojno, iako se neprofitna organizacija u registru neprofitnih organizacija izjasnila da vodi knjige jednostavnog. No, u tom je slučaju, za potrebe izvještavanja i prezentiranja vanjskim korisnicima potrebno je osigurati i poslovne knjige jednostavnog knjigovodstva. One bi se mogle formirati i iz podataka koji se unose u knjige dvojnog knjigovodstva, jedino je za to potrebna odgovarajuća računalna podrška. Ukoliko neprofitna organizacija odabere vođenje dvojnog knjigovodstva u okolnostima kada bi mogla voditi jednostavno, na nju se ne odnose sustav financijskog upravljanja i kontrola te izrada obveznih programa rada i financijskih planova. Na nju se jedino primjenjuje obvezno vođenje knjiga dvojnog knjigovodstva i sustav financijskog izvještavanja u dvojnog knjigovodstvu.

5.3.2.1. Poslovne knjige jednostavnog knjigovodstva

Obvezne knjige jednostavnog knjigovodstva su:

- Knjiga blagajne;
- Knjiga primitaka i izdataka;
- Knjiga ulaznih računa;
- Knjiga izlaznih računa;
- Popis dugotrajne nefinancijske imovine.

Uz navedene obvezne poslovne knjige javljaju se nenavedene knjige i pomoćne evidencije prema posebnim propisima. Te poslovne knjige preporučljivo je voditi u sustavu jednostavnog knjigovodstva radi sastavljanja godišnjeg financijskog izvještaja odnosno potrebe osiguranja podataka potrebnih za mogući prelazak u dvojno knjigovodstvo.

5.3.2.1.1. Opće napomene

Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu (dalje u ovom poglavlju: Pravilnik) upućuje na to da poslovne knjige jednostavnog knjigovodstva moraju sadržavati opće podatke o neprofitnoj organizaciji – naziv, adresu, OIB, RNO broj i šifru djelatnosti. Sve poslovne knjige jednostavnog knjigovodstva trebaju se krajem godine zaključiti. Od toga je jedino isključen popis dugotrajne nefinancijske imovine.

Bitno je istaknuti da se novčano računovodstveno načelo iskazivanja poslovnih promjena ne primjenjuje u svim poslovnim knjigama jednostavnog knjigovodstva. Za svaku od poslovnih knjiga nije propisan izgled, već samo njezine sastavnice. U poslovnim knjigama potrebno je obratiti pozornost na proširenje obveznih pozicija, odnosno ustrojiti one koje nisu tako ustrojene da se iz tih knjiga mogu otvoriti ispravna početna stanja knjigovodstvenih računa budući da se primjenjuju različita načela kod jednostavnog i dvojnog knjigovodstva. Naime, niti jedan propis ne objašnjava kako prijeći iz jednog sustava u drugi. Stoga, navedene podatke treba osigurati odmah pri vođenju poslovnih knjiga ili ih naknadno obnoviti jer bi se u suprotnom podaci unosili na temelju procjena, što bi dovelo do neusporedivosti podataka koji se iskazuju u financijskim izvještajima.

5.3.2.1.2. Knjiga blagajne

Knjiga blagajne je poslovna knjiga u koju se kronološkim redom upisuju podaci o gotovinskim uplatama i isplatama. Njezini elementi su propisani, ali ne i njezin izgled. Knjiga blagajne trebala bi se zaključivati svako tromjesečje budući da je razdoblje financijskog izvještavanja jedno tromjesečje.

Svaka neprofitna organizacija u svome blagajničkom poslovanju mora uvažavati činjenicu svog položaja u sustavu fiskalizacije. Ukoliko je neprofitna organizacija obveznik poreza na dobitak, tada je za te djelatnosti za koje je obveznik poreza na dobitak obveznik fiskalizacije prema Zakonu o fiskalizaciji u prometu gotovinom. U tom slučaju, neprofitna organizacija mora poštivati blagajnički maksimum i ne smije plaćati nabavu roba i usluga u gotovini u iznosu koji je veći od 5.000,00 HRK po jednom računu. S druge strane, ukoliko organizacija nije obveznik fiskalizacije, onda se ranije navedena dva kriterija ne odnose na nju.

Obvezne sastavnice knjige blagajne prema Pravilniku o neprofitnom računovodstvu i računskom planu jesu:

- Redni broj;
- Datum;
- Broj i oznaka knjigovodstvene isprave;
- Opis poslovne promjene;
- Svota gotovinske poslovne transakcije.

U praksi se najčešće događa da se obvezne sastavnice proširuju dodatnim sastavnicama radi potrebe razvrstavanja u knjigu primitaka i izdataka. Ukoliko se to ne bi obavilo, tijekom gotovog novca se ne bi mogli razvrstati u odgovarajuće pozicije knjige primitaka i izdataka odnosno u odgovarajuće pozicije godišnjeg financijskog izvještaja. Ako neprofitna organizacija posluje stranom valutom, za svaku stranu valutu potrebno je voditi posebnu deviznu blagajnu u koju se, uz promet u valuti, upisuje i kunska protuvrijednost.

5.3.2.1.3. Knjiga primitaka i izdataka

Bitno je napomenuti da iako je naziv ove knjige jednak istovrsnoj knjizi u sustavu oporezivanja porezom na dohodak te iako bi se ova knjiga uz neznatne promjene mogla voditi na obrascu koji je propisan u sustavu poreza na dohodak, novčano računovodstveno načelo ne primjenjuje se na isti način. Obvezne sastavnice knjige primitaka i izdataka prema Pravilniku o neprofitnom računovodstvu i računskom planu jesu:

- Redni broj;
- Datum/razdoblje primitka/izdatka;
- Broj i naziv knjigovodstvene isprave na temelju koje se unosi podatak;
- Opis poslovne promjene;
- Svota primitka;
- Svota izdatka.

Od ovih šest obveznih sastavnica, svakako su bitne one koje se odnose na novčani tijek – ukupna svota primitaka i ukupna svota izdataka. Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i registru neprofitnih organizacija navodi da neprofitne organizacije koje vode jednostavno knjigovodstvo moraju sastavljati i predavati godišnji financijski izvještaj o primicima i izdacima na obrascu G-PR-IZ-NPF. Njegove sastavnice vidljive su iz tablice 10.

Tablica 10. Sastavnice financijskog izvještaja o primicima i izdacima (obrazac G-PR-IZ-NPF)

Pozicija	Kratika	Primitci	Pozicija	Kratika	Izdatci
1.	P-PRU	Prodaja roba i usluga	1.	I-R	Radnici
2.	P-Č/ČD	Članarine i članski doprinosi	1.1.	I-RP	-plaće
3.	P-JIPP	Primici iz javnih izvora na temelju posebnih doprinosa	1.2.	I-RD	- doprinosi na plaću
4.	P-D	Donacije	2.	I-NTR	Naknade troškova radnicima (služ. putovanja, prijevoz, str. usavršavanje)
4.1.	P-D DP	-državni proračun	3.	I-NV	Naknade volonterima

4.2.	P-D LP	- lokalni proračuni 3.	4.	I-NOOIRO	Naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa (sl. put i ostalo)
4.3.	P-D IV/MO	- inozemne vlade i međunarodne organizacije	5.	I-U	Usluge (telefon, pošta, najamnina, komunalne usluge, računalne usluge i sl.)
4.4.	P-D TD/OPO	- trgovačka društva i ostale pravne osobe	6.	I-M	Materijal i energija (uredski materijal, sirovine, sitni inventar i sl.)
4.5.	P-G/K	- od građana i kućanstava	7.	I-K/PP	Kamate i usluge platnog prometa
4.6.	P-D OI	- ostali izvori	8.	I-D	Dane donacije
5.	P-K/OFI	Kamate i ostala financijska imovina	9.	I-NDI	Nabava dugotrajne imovine
6.	P-Z/I/ONI	Zakup, iznajmljivanje i ostala nefinancijska imovina	10.	I-OI	Ostali izdaci (reprezentacija, članarine, kotizacija i sl.)
7.	P-PDNI	Od prodaje dugotrajne nefinancijske imovine			
8.	P-OP	Ostali primici			

Izvor: Dremel i Belančić (2015., str.41.), RRIF

Stoga, uz navedene osnovne sastavnice koje se odnose na novčani tok, potrebno je uvesti i vrijednosne sastavnice prema strukturi godišnjega financijskog izvještaja. Te sastavnice mogu biti jasno vidljive u samoj knjizi primitaka i izdataka ili se mogu putem računalnog software-a izvući iz vrijednosnih podataka. U literaturi se preporuča da se knjiga primitaka i izdataka sadržajno oblikuje prema sastavnicama godišnjeg financijskog izvještaja jer je u suprotnome teško dokazati poveznicu između unesenih vrijednosnih podataka prema Pravilniku i onih koji su iskazani u godišnjem financijskom izvještaju.

Primici i izdaci se priznaju uz primjenu novčanog računovodstvenog načela. Oni se iskazuju kronološki na temelju primljenih uplata i obavljenih isplata u što su uključena obračunska plaćanja. Prema Zakonu o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima obračunsko

plaćanje je namira međusobnih novčanih obveza i potraživanja između sudionika obračunskog plaćanja bez uporabe novčanih sredstava. Pod navedenim se misli na kompenzaciju, cesiju, asignaciju, preuzimanje duga i ostale oblike namire međusobnih novčanih obveza i potraživanja.

Važno je upozoriti na određene posebitosti. Zajmovi, krediti i predujmovi imaju obilježje primitaka odnosno izdataka. Također, jamčevni polozi smatraju se izdacima u času njihova davanja. Dremel i Belančić (2015., str. 41.) smatraju da se i povrati danih zajmova odnosno otplate primljenih zajmova i kredita smatraju primicima odnosno izdacima. U suprotnome se ne bi mogao odgovarajuće utvrditi višak/manjak primitaka.

Dremel i Belančić (2015., str. 41.) ističu da se primici i izdaci koji su nastali na temelju prometa gotova novca koji se bilježi u knjizi blagajne, u knjigu primitaka mogu bilježiti u jednoj svoti iz rekapitulacije knjige blagajne bez obzira na to je li ona posebno rađena ili knjiga blagajne već ima sastavnice pozicija godišnjeg financijskog izvještaja. Promet novca s izvoda u pravilu se bilježi direktno s izvoda. Pritom se ukupni dnevni promet razvrstava u skladu s pozicijama godišnjeg financijskog izvještaja, po pojedinačnim promjenama ili po dnevnoj rekapitulaciji ukupnog prometa. Obračunska plaćanja se bilježe na temelju sklopljenih ugovora.

5.3.2.1.4. Knjiga ulaznih računa

Nova zakonska regulativa propisuje da su neprofitne organizacije dužne voditi knjigu ulaznih računa od 01. siječnja 2015. godine. Osnovne sastavnice ove poslovne knjige jesu:

- Redni broj;
- Podaci o primljenom računu: broj i datum;
- Podaci o dobavljaču: naziv, sjedište i OIB
- Ukupna svota računa (s PDV-om).

Prema nazivu knjige, u nju bi se trebali unositi samo ulazni računi. No, ukoliko se javi obveza koja nije ulazni račun, tada bi se trebala otvoriti dodatna knjiga koja bi predstavljala evidenciju koja nije izrijekom propisana. Primjer je obveza koja je nastala prema osobi koja

nije obvezna izdavati račune, a riječ je o obvezama za rashode poslovanja. Razlog tome je što bi se u suprotnome izgubio slijed rednih brojeva u knjizi ulaznih računa. Također, dobro je da se pozicije iz knjige ulaznih računa dalje razrade s obzirom na plaćanje tih računa. Detaljniju razradu ne može zamijeniti dvojno knjigovodstvo jer ono ne može osigurati rastući slijed rednih brojeva knjige ulaznih računa – preglednost ulaznih računa.

5.3.2.1.5. Knjiga izlaznih računa

Ova knjiga je obvezna od 1. siječnja 2015. godine. I za nju Pravilnik propisuje obvezne sastavnice:

- Redni broj;
- Podaci o izdanom računu: broj i datum;
- Podaci o kupcu: naziv, sjedište, OIB;
- Podaci o ukupnoj svoti računa (s PDV-om).

Ukoliko se za neregularne prihode izdaju računi, tada je važno da postoji posebna evidencija o nenaplaćenim potraživanjima kako bi se u dvojnog knjigovodstvu moglo odgovarajuće postaviti u odnosu na odgođene prihode budući da stanje potraživanja takve vrste ima obilježje odgođenih prihoda. Ukoliko to ne bi bio slučaj, ono bi bilo dijelom viška/manjka prihoda iz prethodnih razdoblja.

5.3.2.1.6. Popis dugotrajne nefinancijske imovine

Popis dugotrajne nefinancijske imovine je potpuno nova evidencija jednostavnog knjigovodstva i ima sljedeće sastavnice:

- Redni broj;
- Vrstu dugotrajne imovine s osnovnim identifikacijskim obilježjima (naziv, marka i sl.);
- Datum i redni broj dokumenta po kojem je imovina nabavljena;
- Nabavna vrijednost;
- Datum i opis otuđenja (prodaja, donacija, uništenja).

Temeljno pitanje koje su u svome radu postavile Dremel i Belančić (2015., str. 42.) jest upisuje li se u popis dugotrajne imovine ona imovina čija je nabava plaćena ili se upisuje već pri samoj nabavi neovisno o tome je li obveza plaćena ili nije. O tome ne govore odredbe Pravilnika, nego se novčano načelo navodi uz knjigu blagajne i knjigu primitaka i izdataka. Prema tome se može zaključiti da se novčano načelo u vezi s dugotrajnom nefinancijskom imovinom primjenjuje pri iskazivanju nabave dugotrajne nefinancijske imovine. No, u njezin popis bi se trebalo uvrstiti svu nabavljenu dugotrajnu nefinancijsku imovinu bez obzira na to je li njezina nabava plaćena odnosno i svu dugotrajnu nefinancijsku imovinu koja je primljena na dar.

Neovisno o tome što Pravilnik ne zahtjeva podatke o otpisu dugotrajne nefinancijske imovine, mnogi se slažu da bi se ti podaci trebali osigurati kako bi se pravilno otvarale poslovne knjige dvojnog knjigovodstva, ako se za time pokaže potreba. U suprotnome, vrijednost dugotrajne nefinancijske imovine koja je kupljena bi se trebala procjenjivati. Radi obračuna amortizacije bitno je točno utvrditi i datum početka uporabe imovine. Prema Pravilniku, amortizacija se počinje računati od prvog idućeg mjeseca od onog u kojem je predana u uporabu. Kako ističu Dremel i Belančić (2015., str. 41.) u vezi s obračunom amortizacije potrebno je voditi računa o izvoru iz kojeg je dugotrajna nefinancijska imovina nabavljena. Naime, ako je nabavljena iz sredstava dara, tada se u dvojnog knjigovodstvu početno stanje odgođenih prihoda iskazuje u svoti neotpisane vrijednosti dugotrajne nefinancijske imovine.

Prema Pravilniku, dugotrajnom nefinancijskom imovinom u sustavu jednostavnog knjigovodstva smatra se:

- Neproizvedena dugotrajna materijalna i nematerijalna imovina (zemljišta, patenti, licence i sl.);
- Proizvedena dugotrajna imovina (građevinski objekti, postrojenja i oprema, prijevozna sredstva, knjige, umjetnička djela i ostali izložbeni predmeti, višegodišnji nasadi i osnovno stado, ulaganja u računalne programe i sl.);
- Plemeniti metali i ostale pohranjene vrijednosti;
- Sitni inventar.

Sitni inventar smatra se dugotrajnom nefinancijskom imovinom, a prema odredbama Pravilnika, sitni inventar je dugotrajna materijalna imovina koja se zbog pojedinačne nabavne vrijednosti manje od 3.500,00 HRK prati odvojeno od ostale dugotrajne imovine koja se iskazuje u skupini računa 02 - *Proizvedena dugotrajna imovina*. Iz navedenoga moguće je zaključiti:

- Jedino dugotrajna nematerijalna imovina koja ima pojedinačnu vrijednost do 3.500,00 HRK može imati obilježja sitnog inventara;
- Sva materijalna imovina koja se upotrebljava unutar godine dana, ona koja ima obilježje kratkotrajne imovine, izdacima se priznaje odmah pri nabavi;
- Dugotrajna nematerijalna financijska imovina neovisno o vrijednosti mora se iskazivati u skupini 01 – *Neproizvedena dugotrajna imovina*.

Sitni inventar se otpisuje jednokratno stavljanjem u uporabu ili kalkulatивно u razmjeru trošenja koji ne mora biti na bazi linearne metode u predviđenom vijeku uporabe. Sitni inventar i dugotrajna nefinancijska imovina zadržavaju se u evidenciji sve do trenutka prodaje, darovanja, drugog načina otuđenja ili uništenja. Iz navedenog, moguće je zaključiti da se rashodovana materijalna imovina nalazi u bilančnim pozicijama i onda kada se više ne upotrebljava, odnosno, kada je rashodovana.

5.3.2.1.7. Nenavedene knjige i pomoćne evidencije prema posebnim propisima

Ove knjige je moguće podijeliti na nenavedene knjige i pomoćne evidencije prema posebnim propisima i nenavedene knjige i pomoćne evidencije prema potrebama neprofitne organizacije. U prvu skupinu moguće je svrstati knjige i evidencije iz sustava poreza na dodanu vrijednost i deviznog poslovanja.

Svaka neprofitna organizacija je specifična po djelatnosti koju obavlja i sukladno tome u svakoj neprofitnoj organizaciji dolazi do potrebe za vođenjem specifičnih, i njoj svojstvenih, knjiga i evidencija. Jedan od općih i često prisutnih slučajeva u mnogim neprofitnim organizacijama jest evidencija primljenih i danih pozajmica odnosno kredita i ostalih financijskih obveza. Ta evidencija je potrebna jer bez podataka koje ona osigurava neće biti

moguće otvaranje početnog stanja u sustavu dvojnog knjigovodstva. Također, javlja se potreba vođenja evidencije o obračunskim plaćanjima koja služi kao temelj za upis podataka u knjigu primitaka i izdataka. Radi moguće potrebe vođenja dvojnog knjigovodstva, poželjno je voditi i evidenciju o primljenim darovima imovine koja se amortizira, budući da se darovi te vrste iskazuju kao odgođeni prihodi sve do stvaranja rashoda amortizacije.

5.4. Financijsko poslovanje, kontrola i planiranje u neprofitnoj organizaciji

U protekle dvije godine došlo je do određenih novina kad se radi o zahtjevima vezanim uz računovodstveni informacijski sustav neprofitnih organizacija – jednih usmjerenih ka jednostavnom, a drugih ka dvojnog računovodstvenom sustavu. Prema Zakonu o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija dva su temeljna načela istaknuta, i to načelo dobrog financijskog upravljanja i kontrola te načelo javnosti i transparentnosti. Prema dosadašnjim analizama vrlo je teško doći do podataka o ostvarenim приходima, rashodima, a naročito je teško doći do podataka na koji način se provode procesi planiranja, izvršavanja financijskih planova te izvještavanja. Prema Glavota (2015, str.53.) „sustav financijskog upravljanja i kontrola podrazumijeva odgovornost čelnika udruge da uspostavi takve radne postupke da u svakom trenutku imaju potpunu kontrolu nad poslovanjem, odnosno nad приходima/primicima, rashodima/izdacima, imovinom i obvezama.“ Zakonom je predviđeno i da udruge koje su obveznici dvojnog knjigovodstva provode samoprocjenu učinkovitog i djelotvornog funkcioniranja sustava financijskog upravljanja i kontrola, a to uključuje samoprocjenu:

- kontrolnog okruženja;
- upravljanje rizicima;
- kontrolne aktivnosti;
- informacije i komunikacije;
- praćenje i procjenu sustava.

Sljedeći bitan element poslovanja jest planiranje. Planiranje predstavlja bazu dugoročnog razmišljanja i put je ka realizaciji ciljeva neprofitne organizacije. Stoga, Novi

zakon donosi odredbu obveznog planiranja za sve neprofitne organizacije koje su obveznici vođenja dvojnog knjigovodstva. Propisano je da se financijski plan sastoji od:

- plana prihoda i rashoda;
- plana zaduženja i otplata;
- obrazloženja financijskog plana.

Planiranje započinje definiranjem strateških ciljeva koji su utvrđeni statutom nakon čega slijedi definiranje programa, odnosno, projekata putem kojih će se ciljevi ostvariti i, konačno, sve je to potrebno povezati s financijskim sredstvima koja se očekuju za sljedeću godinu. U ovom slučaju financijski plan predstavlja novčani izraz potrebnih sredstava za realizaciju ciljeva. S obzirom da neprofitne organizacije raspolažu s ograničenim novčanim resursima, u obzir se uzimaju samo oni programi/projekti koji se realno mogu i ostvariti.

Kvalitetan računovodstveni sustav temelj je za dobro financijsko izvještavanje. Sve potrebite informacije i dokumenti rezultat su vješto uspostavljenog računovodstvenog sustava što uvelike olakšava prezentiranje istih tijelima neprofitne organizacija, Ministarstvu financija, zainteresiranoj javnosti i drugima. Ovisno o korisniku izvješća ovisi i njegova struktura. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija uveo je obvezu financijskog izvještavanja prema Ministarstvu financija neprofitnim organizacijama koje vode jednostavno knjigovodstvo.

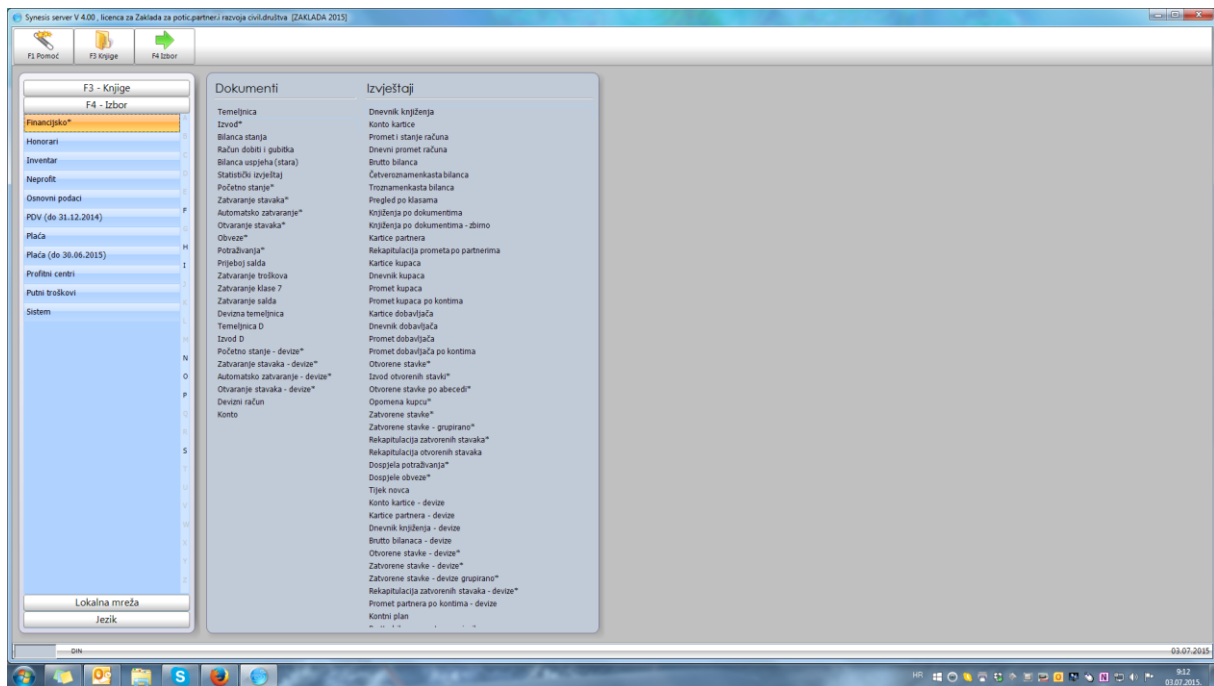
5.5. Računovodstveni software u neprofitnoj organizaciji

Neisključivi dio računovodstvenog informacijskog sustava u moderno doba postala je računovodstvena programska podrška – software. Software predstavlja neopipljivi dio računala i obuhvaća programe i podatke. Računovodstveni softver pomaže pri ispunjavanju same definicije računovodstva, koja prema AICPA (*The American Institute of Certified Public Accountants*) glasi: „vještina bilježenja, razvrstavanja i sažimanja u monetarnom smislu, transakcija i događaja koji su, djelomično ili u potpunosti, financijske naravi, te interpretiranja ovih rezultata“. Kolika je uloga i značenje software-a ukazuje i činjenica da

danas gotovo i nema neprofitne organizacije u sustavu dvojnog knjigovodstva koja ne koristi jedno od programskih rješenja.

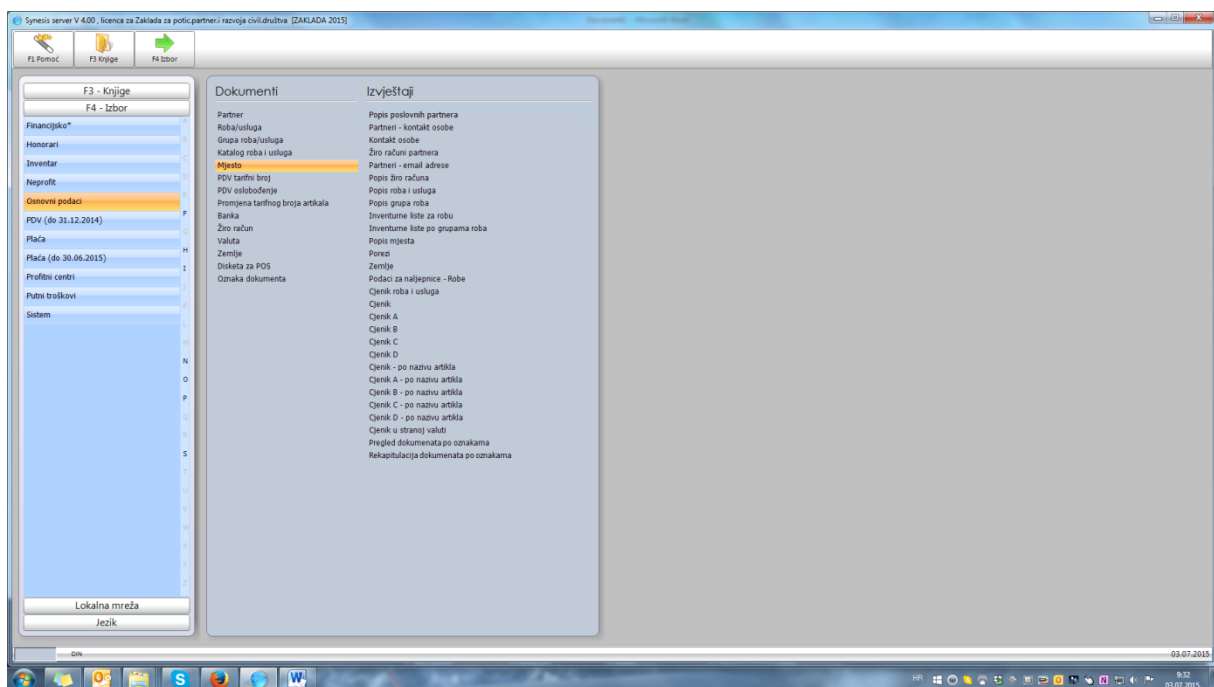
Na tržištu postoje brojna poduzeća koje proizvode računovodstvene software-e i poslovanje u takvim uvjetima konkurencije vodi ka svakodnevnim poboljšanjima istih. Ono što je bitno naglasiti jest činjenica da velika većina poduzeća ne proizvodi posebne software-e za neprofitne organizacije, već je istima ponuđena mogućnost kupnje pojedinačnih modula koji su im potrebni. Primjera radi, neprofitna organizacija Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva odlučila je kao programsku podršku koristiti program Synesis od firme Pupilla d.o.o. Software se nadograđuje na dnevnoj bazi samim pokretanjem što pridonosi ažurnosti i dostupnosti najnovijih informacija. Software se sastoji od raznih modula i poduzeće/neprofitna organizacija ima mogućnost odabira i kupnje onih modula koji su joj potrebni (jedino je modul *Osnovni podaci* obavezan modul). Kako izgleda sučelje software-a prikazano je slikom 4. Software se sastoji od više modula poput *Osnovni podaci*, *Profitni centri*, *Honorari* i *Financijsko* koji se dalje dijele na *Dokumente* i *Izveštaje*. Slike 5. i 6. prikazuju module *Osnovni podaci* i *Profitni centri*. Neprofitna organizacija Društvo Crvenog križa Pula koristi software Flatron i njegovo sučelje prikazano je slikom 7.

Slika 4. Software Synesis – izgled sučelja (modul Financijsko)

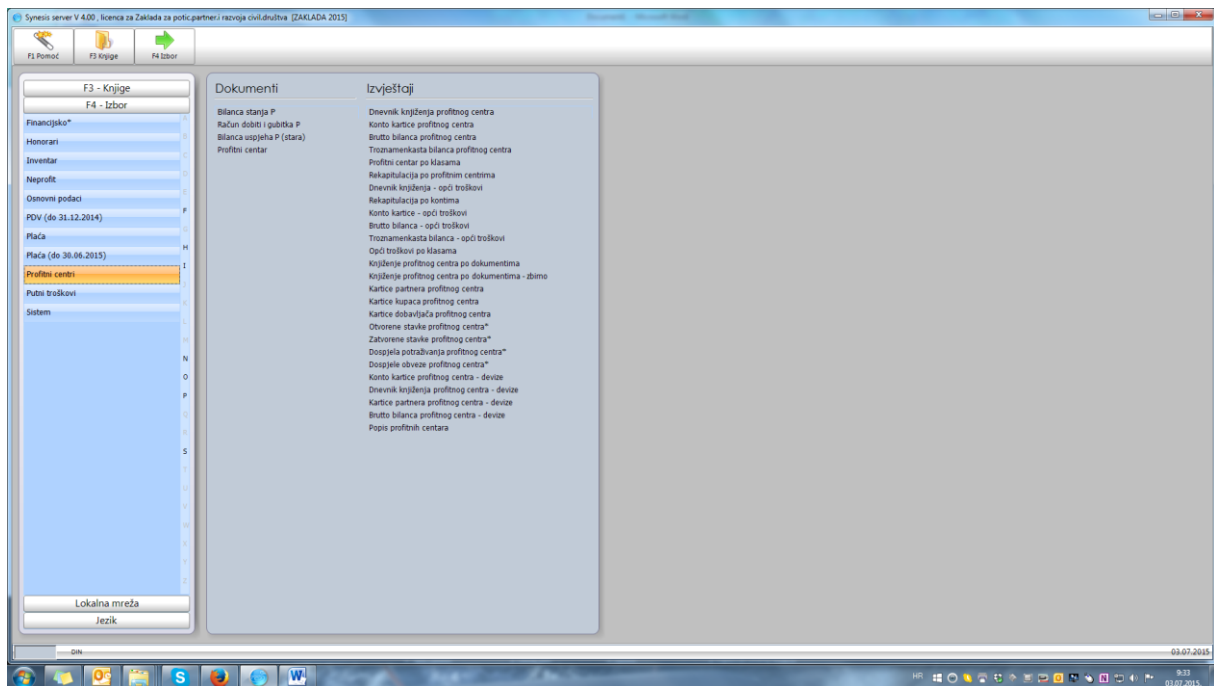
Izvor: vlastita izrada autora

Slika 5. Software Synesis – modul Osnovni podaci

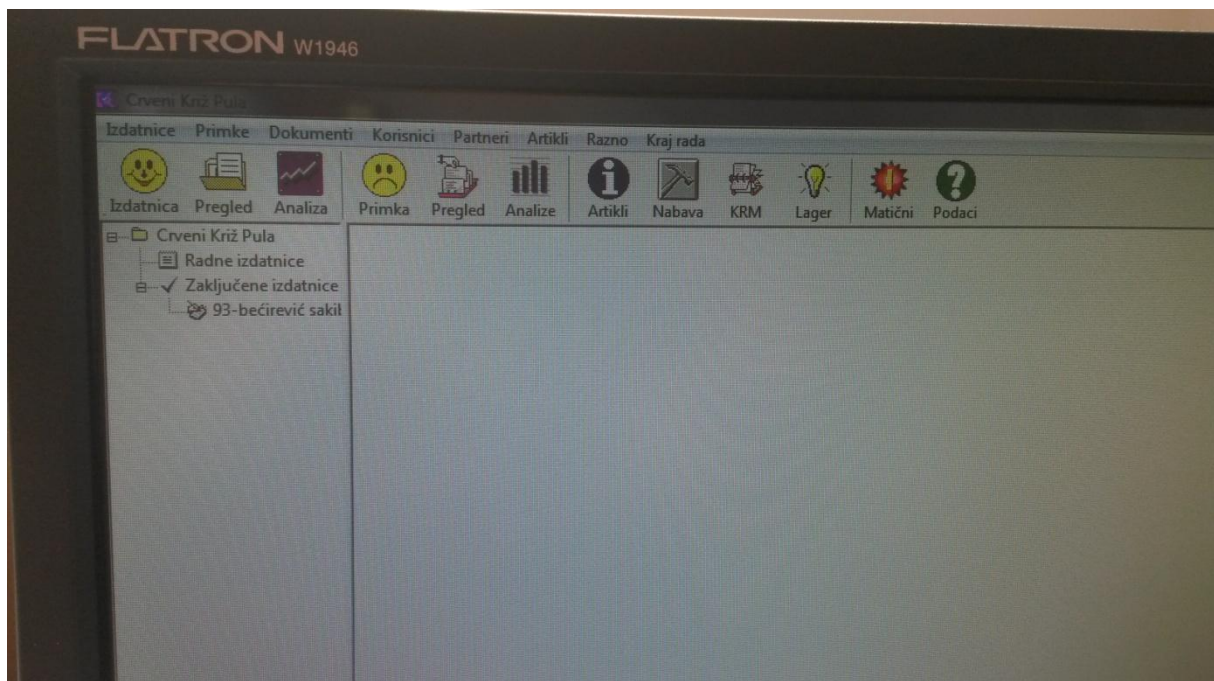
Izvor: vlastita izrada autora

Slika 6. Software Synesis – modul Profitni centri

Izvor: vlastita izrada autora

Slika 7. Software Flatron – sučelje

Izvor: vlastita izrada autora

Ono što bi se po pitanju poboljšanja software-a moglo učiniti usmjereno je k projektima koji su najčešće u modulu *Profitni centri*. Naime, prilikom knjiženja iznosa

(prihoda/troškova) u profitni centar, potrebno je napraviti podjelu koliko sredstava pripada kojemu projektu. U ovom istraživanju nije pronađen software koji omogućuje direktno knjiženje na određeni projekt, već se cijeli iznos uključuje u profitni centar te je kasnije potrebna posebna evidencija prihoda/troškova po projektu. Takva mogućnost bi olakšala i ubrzala vođenje računovodstva. No, isto pretpostavlja sustav planiranja i praćenja izvršavanja prihoda i rashoda po raznim programima, odnosno projektima.

U mnogim neprofitnim organizacijama javlja se dodatna/posebna evidencija koju sam računovodstveni software ne pruža. Dvije programske podrške koje služe kao pomoćni alat mnogim neprofitnim organizacijama prilikom planiranja, izvršavanja i kontrole projekata jesu Trello i Linkit. Aplikacije se mogu besplatno „skinuti“ s interneta i služe kao kartice s posjetnicima što treba napraviti, kako, u kojem razdoblju i sl. Ono što je vrlo korisno kod ovakvih aplikacija jest da ih u isto vrijeme mogu koristiti više osoba, postoji mogućnost upisivanja dokumenata iz drugih programa (primjerice e-mailova, Excel dokumenata) i ekstrakcije dokumenata iz samih programa i moguće ih je instalirati na ostale uređaje (mobitele, tablete i sl.).

Poslovni software-i ERP (*Enterprise Resource Planning*) usmjereni su, ne samo prema prošlosti i promjenama koje su nastale, već i prema budućnosti – planiranju. Takvi software-i omogućuju planiranje i praćenje svih segmenata poslovanja, od financija i računovodstva, prodaje i nabave sve do skladišta, proizvodnje i ljudskih resursa. Uslijed djelovanja novih zakonskih odredbi (obvezno sastavljanje Programa rada i Financijskog plana i programa) vrlo je velika vjerojatnost da će se neprofitne organizacije početi služiti određenim programskim rješenjima iz te skupine.

Jedan od alata koji računovodstveni informacijski sustavi (za profitna poduzeća) pružaju jest izračun kvantitativnih (financijskih) pokazatelja. Iako financijski pokazatelji nemaju veliku ulogu u neprofitnim organizacijama, izračun određenih pokazatelja mogao bi pojasniti financijski položaj i uspješnost neprofitne organizacije, kako samim članovima, tako i financijerima. Stoga je preporuka autora uvrštenje financijskih pokazatelja u računovodstvene software-e kao jednog od mogućih alata. Njihov izračun vršio bi se automatski korištenjem već unesenih varijabli unutar software-a. U sljedećem poglavlju obrađena je tema financijskih pokazatelja i predloženi su određeni koji bi mogli pomoći u

procjeni financijske pozicije i uspješnosti neprofitne organizacije, a samim bi time olakšali dobro financijsko upravljanje i kontrolu, kako u računovodstvu, tako i u programiranju, izradi financijskih planova i njihovog izvršavanja te izvještavanja.

5.6. Kvantitativni pokazatelji u neprofitnoj organizaciji (*Quantitative Indicators in the Nonprofit Organization*)

Novi Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija donesen je u listopadu 2014. godine, a stupio je na snagu 01. siječnja 2015. Neki od noviteta koje je donio usmjereni su na poboljšanje financijskog upravljanja, kontrola, računovodstva, financijskog izvještavanja te gospodarske djelatnosti. Zanimljivo je određene aspekte Zakona promotriti sa stajališta računovodstvenog informacijskog sustava i ponuditi brojčano izražene odnose odabranih veličina (pokazatelje) koji bi olakšali procjenu financijskog stanja i uspješnosti neprofitnih organizacija.

Jedno od istaknutih načela Zakona jest načelo dobrog financijskog upravljanja i kontrola. Kao što je Jakir-Bajo (2014) u svome djelu objasnila, financijsko upravljanje i kontrole odnosi se na upravljačku odgovornost u planiranju, programiranju, izradi financijskih planova i njihovoj realizaciji, računovodstvu i izvješćivanju radi postizanja postavljenih ciljeva i osiguranja zaštite resursa od gubitaka, neadekvatnog korištenja i prijevara. Prijedlozi i upute koji stoje u Zakonu daju deskriptivne upute i zbog toga su u nastavku dani kvantitativni prijedlozi kako se pridržavati načela dobrog financijskog upravljanja i kontrola.

Računovodstveni informacijski sustav pruža kvantitativne, financijske informacije. U njemu su zapisane sve poslovne transakcije koje se mogu u novčanoj vrijednosti izraziti. Kvantitativne informacije zahtijevaju i specifičnu obradu i upravo je u tome glavna razlika između računovodstvenog i ostalih sustava.

Informacije dobivene iz računovodstvenog informacijskog sustava egzaktnije su od onih deskriptivnih i najčešće lakše za tumačiti (ukoliko postoje određene, unaprijed postavljene, vrijednosti kao temelj za usporedbu). Uzmimo za primjer da se načelo dobrog

financijskog upravljanja može svesti na jedan kvantitativni pokazatelj. Recimo da njegova vrijednost može varirati između 0 i ∞ , te da je pokazatelj bolji, što je vrijednost veća. Računovođe i financijeri imaju iskustvo i obrazovanje za tumačenje takvih pokazatelja i njima će biti jasan, kako izračun tako i tumačenje dobivenih rezultata na profesionalnoj razini. No, budući da članovi neprofitnih organizacija najčešće dolaze iz područja nesrodnih financijama, njima je potrebno jednostavno rješenje za razumijevanje ovakvih pokazatelja. Ovdje se kao solucija nameće računovodstveni informacijski software koji automatski računa pokazatelje i daje okvirna objašnjenja istih.

Imajući u vidu ranije spomenuto, moguće je formirati određene skupine pokazatelja koji su specifični za neprofitne organizacije. Pokazatelji bi se mogli svrstati u dvije skupine:

- a) Pokazatelji financijske akumulativnosti;
- b) Pokazatelj uspješnosti.

Prije detaljnije razrade pokazatelja važno je pojasniti određene elemente koji se pojavljuju u sklopu formula.

Neprofitne organizacije financiraju se iz donacija, dotacija, subvencija i članarina te prihoda ostvarenih na tržištu u slučaju obavljanja gospodarske djelatnosti. Svi načini financiranja (osim članarina koje su nenamjenske) mogu biti namjenski ili nenamjenski. Nenamjenski načini financiranja nemaju ograničenja ili uvjete u koju svrhu sredstva moraju biti utrošena i neprofitna organizacija njima raspoloživo slobodno (može ih utrošiti na bilo koju aktivnost predviđenu statutom; bilo koju aktivnost koja pridonosi ostvarenju ciljeva postojanja neprofitne organizacije).

Namjenska sredstva neprofitna organizacija dobiva i dužna ih je utrošiti za točno predviđeni projekt ili aktivnost. Takva sredstva mogu biti dodijeljena od strane države, lokalne ili gradske uprave, fondova EU, fizičkih i pravnih osoba. U skupinu namjenskih sredstava spadaju i sva sredstva povučena iz EU fondova. Ta su sredstva strogo namjenska bez mogućnosti odstupanja od svrhe njihova trošenja.

Kao što je već u prvom poglavlju navedeno, upotreba engleskog jezika u sferi djelovanja neprofitnih organizacija dolazi sve više do izražaja. Stoga su u nastavku, uz izvorne hrvatske nazive financijskih pokazatelja, dani i nazivi na engleskom jeziku.

5.6.1. Pokazatelji financijske akumulativnosti (*Financial Accumulation Ratios*)

$$\text{Pokazatelj financiranja per member} = \frac{\text{ukupna namjenska} + \text{ukupna nenamjenska sredstva}}{\text{broj članova}}$$

$$\text{Financing ratio per member} = \frac{\text{total allocated} + \text{total unallocated funds}}{\text{number of members}}$$

Ovaj pokazatelj ukazuje na količinu prikupljenih novčanih sredstava po svakom članu neprofitne organizacije. Što je taj iznos veći, to je neprofitna organizacija aktivnija u ostvarenju svojih ciljeva.

$$\text{Pokazatelj udjela namjenskih sredstava} = \frac{\text{ukupna namjenska sredstva}}{\text{ukupna sredstva}}$$

$$\text{Restricted funds share ratio} = \frac{\text{total allocated funds}}{\text{total funds}}$$

Pokazatelj udjela namjenskih sredstava veoma je koristan indikator prilikom procjene aktivnosti neprofitne organizacije jer prikazuje mogućnost povlačenja sredstava za točno predviđene projekte i aktivnosti. On ukazuje na sposobnost neprofitne organizacije da svojom idejom i inicijativom privuče pozornost donatora ili drugih financijera i na taj način pridonosi razvoju civilnog društva. Iznosi namjenskih sredstava ukazuju na sposobnost organizacije u kreiranju projekata ili aktivnosti koji su od šire javnosti prepoznati kao korisni, zanimljivi i potrebni. Oni pružaju informaciju o tome koliko je civilnome društvu bitno ono za što se neprofitna organizacija zalaže. U budućnosti takav pokazatelj može služiti kao indikator trendova civilnog društva, odnosno ukazivati na koje domene (primjerice, kulturna

baština, umjetnost, obrazovanje djece i sl.) je u određenom razdoblju civilno društvo usmjereno.

Ovaj pokazatelj može biti manji ili jednak 1. Ukoliko je pokazatelj jednak 1, to znači da se više sredstava troši na svrhu postojanja neprofitne organizacije. Ovaj zaključak proizlazi iz pretpostavke da se nenamjenska sredstva mogu trošiti za pokrivanje određenih troškova poput iznimno velikih plaća ili putnih naloga prilikom čega postoji opasnost od financijskih malverzacija koje ne pridonose ostvarenju svrhe postojanja organizacije. Što je pokazatelj bliži 1, to se više sredstava troši na svrhu postojanja neprofitne organizacije.

Bitna činjenica na koju ovaj pokazatelj može ukazivati jest manipulacija s nenamjenskim prihodima u neprofitnoj organizaciji. Uzmimo za situaciju da postoji osobna veza između članova u neprofitnoj i profitnoj organizaciji. Prema Zakonu o porezu na dobit²⁹ obveznici poreza na dobit mogu u svoje rashode poslovanja, koji im umanjuju osnovicu poreza, uključiti darivanja u naravi ili u novcu do visine 2% ukupnog prihoda ostvarenog u prethodnoj kalendarskoj godini. Odgovorna osoba u profitnoj organizaciji mogla bi putem nenamjenskih donacija i suradnjom s odgovornom osobom iz neprofitne organizacije ostvarivati osobnu korist iz nenamjenske donacije (iako je, primjerice, neprofitna organizacija osnovna sa svrhom podučavanja stranih jezika, osoba bi korist mogla imati u vidu putovanja u strane zemlje u turističke svrhe, a ne edukacijske i sl.).

5.6.2. Pokazatelj uspješnosti (Performance Ratio)

$$\text{Koeficijent realiziranih projekata} = \frac{\text{ukupan broj realiziranih projekata}}{\text{ukupan broj apliciranih projekata}}$$

$$\text{Ratio of realized projects} = \frac{\text{total number of realized projects}}{\text{total number of applied projects}}$$

²⁹ Zakon o porezu na dobit NN 177/04, 90/05 i 57/06

Ovaj pokazatelj ukazuje na uspješnost organizacije prilikom realizacije projekata. Njegova idealna vrijednost je 1. Dobar je pokazatelj ozbiljnosti s kojom organizacija pristupa pojedinom projektu i natječaju, a samim time ostvarenju svojih ciljeva.

5.7. Case Study: Gradsko društvo Crvenog križa Pula

5.7.1. Općenito o Gradskom društvu Crvenog križa Pula

Gradsko društvo Crvenog križa Pula dio je Hrvatskog Crvenog križa. U Zakonu o Hrvatskom Crvenom Križu (u nastavku Zakon)³⁰ stoji da se humanitarno djelovanje i rad Hrvatskog Crvenog križa temelji na odredbama Ženevskih konvencija od 12. kolovoza 1949. godine te na načelima Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca i rezolucijama Međunarodnih konferencija Crvenog križa i Crvenog polumjeseca. Hrvatski Crveni križ u svome radu ostvaruje humanitarne ciljeve i zadaće na području zaštite i unapređenja zdravlja, socijalne skrbi, zdravstvenog i humanitarnog odgoja i zalaže se za poštovanje međunarodnoga humanitarnog prava i zaštitu ljudskih prava. Hrvatski Crveni križ djeluje kao neovisno i dobrovoljno tijelo, surađuje s Vladom Republike Hrvatske i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, ima status povlaštenog partnera, uživa posebnu zaštitu i skrb Republike Hrvatske.

Na internetskim stranicama udruge stoji da je Gradsko društvo Crvenog križa Pula udruga za promicanje humanitarnih ciljeva i provođenje akcija od opće društvene koristi. Područje djelovanja jest u Istarskoj županiji i obuhvaća Grad Pulu, Grad Vodnjan i općinu Barban, Fažanu, Ližnjan, Marčanu, Medulin i Svetvinčenat. Gradsko društvo Crvenog križa Pula je neprofitna pravna osoba. Oni su neprofitna udruga koja radi na poboljšanju kvalitete života, posebno najranjivijih osoba i/ili skupina ljudi na području koje pokriva Gradsko društvo Crvenog križa i to kroz programska područja dobrovoljnog davalatstva krvi, socijalnog programa, programa službe traženja (jedina udruga u RH koja nudi takvu službu), programa mladeži Crvenog križa, programa zdravstvene preventive i prve pomoći. Suraduju s javnim i poslovnim sektorom te drugim udrugama, a aktivnosti organizacije bazirane su na razvijanju i

³⁰ Zakon o Hrvatskom crvenom križu NN 71/10

jačanju volontarijata. U svom radu vode se vrijednostima i načelima Međunarodnog Crvenog križa: humanost, nepristranost, neutralnost, neovisnost, dobrovoljnost, jedinstvo i univerzalnost.

5.7.2. Porezni aspekti i financiranje Gradskog društva Crvenog Križa Pula

Udruga se financira iz proračuna i donacija te ima status povlaštenog partnera koji uživa posebnu zaštitu i skrb Republike Hrvatske. S obzirom na status povlaštenog partnera, njeno financiranje i porezni aspekti regulirani su posebnim Zakonom. Udruga se financira na principu 0,5% + 0,2% proračuna jedinice lokalne uprave. Prema članku 33. Zakona određeno je da „Za vrijeme trajanja »Tjedna Crvenog križa«, »Tjedna borbe protiv tuberkuloze« i »Tjedna solidarnosti« obvezno će se naplaćivati iznos u korist Hrvatskog Crvenog križa i njegovih ustrojstvenih oblika:

1. na svaku prodanu putničku kartu u međumjesnom i međunarodnom zračnom, željezničkom, brodskom i autobusnom prometu – iznos od 3% cijene karte;
2. na sve poštanske pošiljke u unutarnjem prometu, osim novina i časopisa, iznos od 50% nominalne vrijednosti prve stope mase pisma prema cjeniku usluga javnog operatera;
3. na svaku prodanu kartu za kulturne, zabavne i športske priredbe (koncerti, festivali, kinopredstave, športske utakmice i natjecanja lokalnoga, državnog i međunarodnog karaktera i sl.) – iznos od 3% cijene karte.“

Članci 34. i 35. u detalje razjašnjavaju prethodni članak i daju opis obračuna i naplate prihoda. S druge strane, članak 36. razrađuje olakšice koje Hrvatski Crveni Križ ima i to su sljedeće:

1. „porezne olakšice i oslobođenja sukladno poreznim propisima;
2. carinske olakšice i oslobođenja sukladno carinskim propisima;
3. oslobođenje od plaćanja upravnih i sudskih pristojbi sukladno posebnim propisima;
4. oslobađa se plaćanja poštanskih, telefonskih i fax usluga za Službu traženja, za potrebe upućivanja pozivnica za akcije dobrovoljnog darivanja krvi, a u vrijeme velikih

prirodnih, ekoloških, tehnoloških i drugih nesreća, s posljedicama masovnih stradanja, epidemija te oružanih sukoba oslobađa se plaćanja svih vrsta pošiljaka Hrvatskoga Crvenog križa;

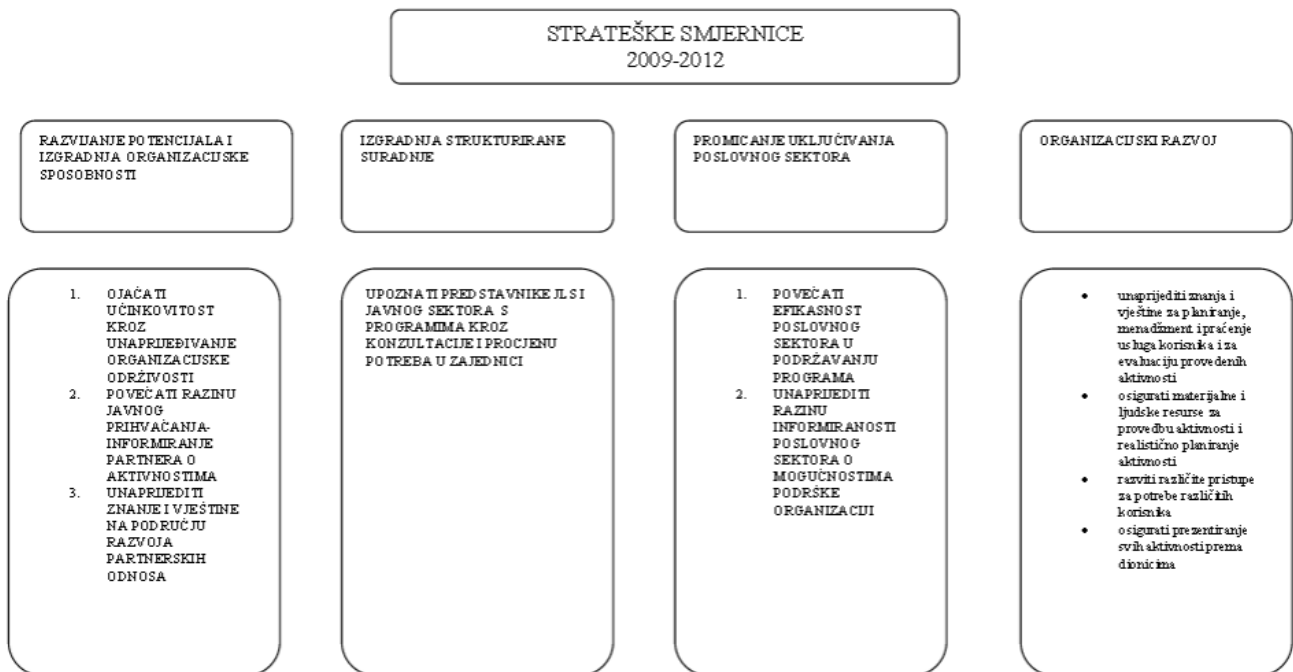
5. kod plaćanja komunalnih usluga snosi troškove kao kućanstva.“

5.7.3. Računovodstveni informacijski sustav Gradskog društva Crvenog križa Pula

Računovodstveni informacijski sustav udruge formiran je na način da se administracija i dio računovodstva nalazi u samoj udruzi, dok je za dio računovodstva zadužen računovodstveni servis koji je samostalna pravna osoba. Interno računovodstvo zaduženo je za module: blagajna, materijalno i robno računovodstvo. Računovodstveni servis obavlja dio posla koji se odnosi na kontiranje računa. U ovom dijelu fokus je stavljen na interno računovodstvo, budući da je s članovima udruge ostvaren direktni kontakt i informacije su primarne naravi.

Udruga je obveznik dvojnog knjigovodstva jer je udruza od posebne državne skrbi. Dio poslovanja koji se direktno tiče informacijskog sustava podijeljen je između dva ureda i to između ureda direktorice i odjela računovodstva. Direktoričin posao, uz osnovni opis posla direktora, obuhvaća osiguranje praćenja strateških smjernica, ostvarenja ciljeva prema programima i kontrolu rezultata. Koje su strateške smjernice i ciljevi za mandatno razdoblje 2009-2012. prikazuju slike 8. i 9. Prateći navedene smjernice i pokušavajući ostvariti ciljeve, udruza ostvaruje svoje djelovanje i pridonosi ostvarenju svrhe svoga poslovanja.

Slika 8. Strateške smjernice za razdoblje 2009-2012

Izvor: Izvješće o radu za mandatno razdoblje 2009-2012

Slika 9. Ciljevi programa

DOBROVOLJNO DAVALAŠTVO KRV I	SOCIALNI PROGRAM	SLUŽBA TRAŽENJA	MLAĐEŽ	ZDRAVSTVENA PREVENCIJA	PRVA POMOĆ
•CILJ:OSIGURATI POTREBNE DOZE KRV I KRVNIH PIPRAVAKA	•CILJ:RAZVITI VANIINSTITUCIONALNE OBLIKE SKRBI ZA NAJRAJNIJVE SKUPINE GRAĐANA UZ MAKSIMALNO UKLJUČIVANJE VOLONTERA	•CILJ:OSIGURATI GRAĐANIMA BRZO I DISKRETNNO RJEŠAVANJE OSOBNIH TRAŽENJA	•CILJ:RAZVITI NEFORMALNE OBLIKE EDUKACIJA S CILJEM PREVLADAVANJA POTENCIALNO RIZIČNIH FAKTORA I RAZVIJATI ZAŠTITNE FAKTORE ZA RAZVOJ MLADIH LJUDI	•CILJ:UNAPRIJEĐITI ZNAJANJE I VJEŠTINE O ZDRAVIM NAČINIMA ŽIVLJENJA	•CILJ:UNAPRIJEĐITI ZNAJANJE O PRUŽANJU PRVE POMOĆI U CILJU SMANJIVANJA SMRTNIH ISHODA I UBLAŽAVANJA POSLEDICA STRADAVANJA

Izvor: Izvješće o radu za mandatno razdoblje 2009-2012

Nakon 2014. godine, nova zakonska regulativa usmjerena na dobro financijsko upravljanje i kontrolu, kako u računovodstvu, tako i u programiranju, izradi financijskih planova i njihovog izvršavanja te izvještavanja utjecala je na poslovno izvještavanje Društva Crvenog križa Pula. U Programu rada DCKP za 2013-2016. (koji je prvi puta objavljen za dotično razdoblje) uočljive su promjene koje se odnose na planiranje i financijsku strategiju.

Značajni dijelovi Programa dostupni su na kraju rada u prilogu 2. Ranije navedeno utjecalo je da su, uz strateške ciljeve, definirani i specifični ciljevi (koji odgovaraju na pitanje: „Što činiti?“) i očekivani rezultati. Kao odgovor definirane su aktivnosti i specifične aktivnosti (koje odgovaraju na pitanje: „Kako raditi?“) te očekivani učinak. U dijelu koji se odnosi na financije naglasak je stavljen na dugoročnu održivost organizacije kroz osiguranje dostatnih sredstava za provedbu aktivnosti i nesmetan rad organizacije. Pri tome su u Programu navedeni određeni indikatori koji se mogu upotrijebiti za mjerenje razine financijske održivosti organizacije. Navedeni indikatori jesu:

- Ukupan broj izvora financiranja;
- Omjer između različitih izvora financiranja;
- Postotak koji dolazi od aktivnosti samofinanciranja;
- Postotak indirektnih troškova u odnosu na direktne troškove;
- Iznos koji organizacija ima u rezervi i koji se može dodatno iskoristiti.

U programu su navedena i tri osnovna strateška smjera koje organizacija slijedi, a to su:

- Zadržavanje postojećih prihoda čime se osigurava likvidnost organizacije;
- Osiguravanje stabilnih i povećanih prihoda u srednjoročnom razdoblju putem postojećih ili novih tehnika prikupljanja sredstava;
- Značajnije povećanje prihoda kroz srednjoročno razdoblje uz, sukladno, veću potrebu za raspodjelom izvora prikupljanja sredstava čime se osigurava solventnost organizacije.

Dio računovodstva koji se odvija u organizaciji usmjeren je na uobičajene računovodstvene poslove poput bilježenja članstva, sastavljanja ugovora i ugovora o djelu, vođenja evidencije skupština, evidencija primki/izdatnica, bilježenje ulaznih/izlaznih računa. Kao što je ranije već navedeno, udruga koristi Flatron kao računovodstveni software koji se sastoji od modula: *Izdatnice, Primke, Artikli, Nabava i Lager*.

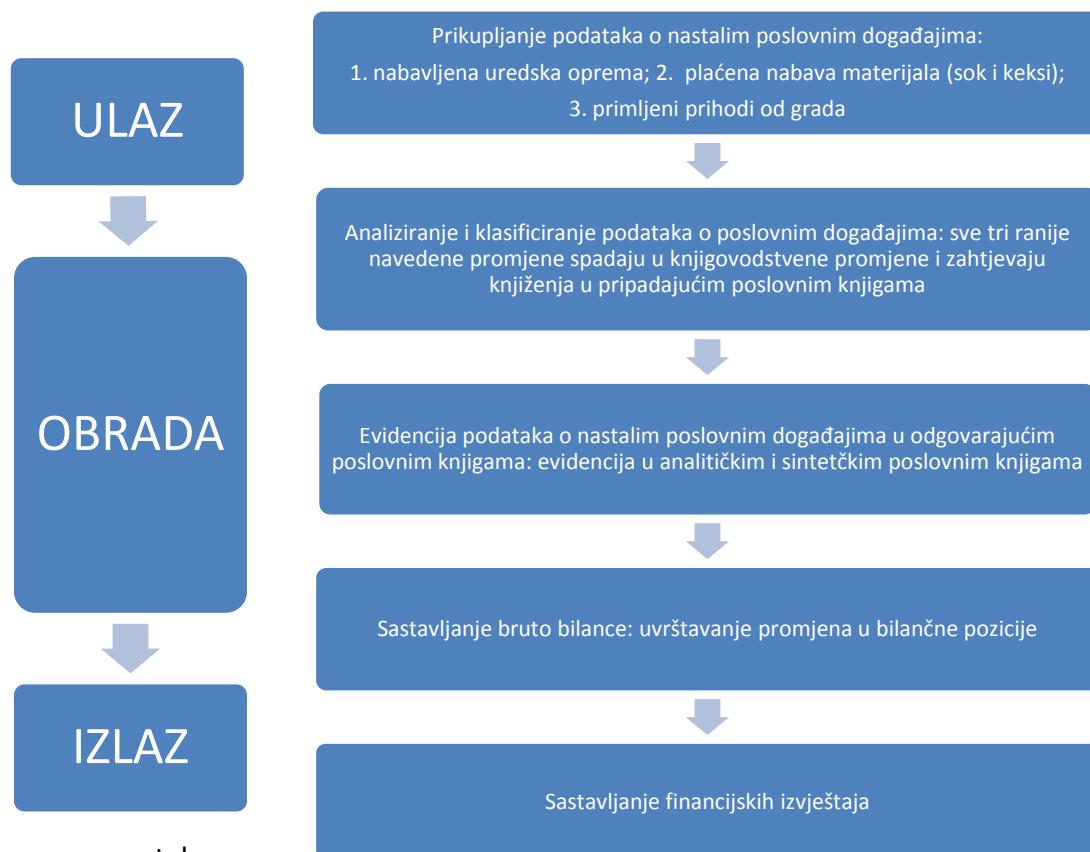
U Društvu Crvenog križa Pula glavne promjene u svezi s računovodstvenim informacijskim sustavom vezane su uz dodatno obrazloženje planiranih aktivnosti te detaljnije informacije vezane uz financije. Društvo je jedna od najvećih i najuspješnijih

neprofitnih organizacija u Republici Hrvatskoj te mu stroži nadzor i kontrola idu u prilog budući da već godinama uspješno ostvaruje svrhu svog postojanja – humanitarnu djelatnost.

5.7.3.1. Faze knjigovodstvenog procesa Gradskog društva Crvenog Križa Pula

Knjigovodstveni proces sastoji se od tri faze – faze ulaza, obrade i izlaza podataka. U ovom dijelu naglasak je stavljen na knjigovodstveni proces, budući da je on centralni dio računovodstvenog sustava te predstavlja evidencijsku osnovu ostalih računovodstvenih funkcija. Primjer knjigovodstvenog procesa u Gradskom društvu Crvenog križa Pula ilustrira slika 10:

Slika 10. Faze knjigovodstvenog procesa u Gradskom društvu Crvenog križa Pula

Izvor: samostalna izrada autora prema primjeru u knjizi Zenzerović (2007, str. 84.)

Faza ulaza podataka odnosi se na prikupljanje vrijednosno iskazanih podataka o nastalim poslovnim događajima koje je potrebno dalje analizirati. Navedeno se čini iz razloga

što nisu sve promjene knjigovodstvene, odnosno računovodstvene promjene. Sljedeća radnja jest evidencija u poslovnim knjigama i nakon toga je potrebno sastaviti pokusnu ili bruto bilancu koja predstavlja rekapitulaciju stanja i prometa po svim kontima. Posljednji korak jest sastavljanje financijskih izvještaja i njihova objava. U nastavku su opisane tri poslovne promjene i način na koji se one evidentiraju u knjigovodstvenom sustavu u Gradskom društvu Crvenog križa Pula.

Za nabavljenu uredsku opremu primljen je eksterni račun, račun od dobavljača. Nakon analize promjene od djelatnice u odjelu računovodstva (koja je ujedno i kontrolor) odlučuje se da je promjena knjigovodstvenog karaktera te da se ista knjiži u analitičku evidenciju *Dobavljači*, a nakon toga u *Dnevnik* i *Glavnu knjigu*. Prilikom sastavljanja bruto bilance uredska oprema se knjiži u razred 0 – Nefinancijska imovina; skupina 02 – Proizvedena dugotrajna imovina; podskupina 022 – Postrojenja i oprema; analitički konto 0221000 Uredska oprema i namještaj. Posljednji korak jest sastavljanje financijskog izvještaja bilance za poslovnu godinu.

Kod promjene, plaćena nabava materijala (sok i keksi), postupak je prilično sličan postupku ranije objašnjene promjene. Udruga prima račun od dobavljača, unosi ga u analitičku evidenciju *Dobavljači*, te potom u sintetičku. U bruto bilanci on se nalazi u razredu 4 - Rashodi; skupini 42 – Materijalni rashodi ; podskupini 426 – Rashodi za materijal i energiju; analitičkom kontu 4262130 – Materijal i sirovine -DDK-Keksi, Sok.

Treća promjena, primljeni prihodi od grada Pule, proizlazi iz samog Zakona o hrvatskom Crvenom Križu u kojem je propisano da se 0,5% prihoda lokalne i regionalne uprave izdvaja za Crveni Križ. Primljena sredstva se unose u analitičku evidenciju *Prihodi od grada Pule 2013*, a nakon toga u sintetičku evidenciju dnevnika i glavne knjige. Prilikom sastavljanja bruto bilance, prihodi se nalaze u razredu 3 – Prihodi; skupini 33 Prihodi po posebnim propisima; podskupini 331 - Prihodi po posebnim propisima iz proračuna; 3311100 - Prihodi po posebnim propisima iz proračuna – grad Pula. Specifično za sastavljanje financijskog izvještaja *Skraćeni izvještaj o prihodima i rashodima* jest da se sastavlja za razdoblja od 1. siječnja do 31. ožujka i od 1. siječnja do 30. rujna, dok se za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja sastavlja *Izvještaj o prihodima i rashodima*. Također, *Izvještaj o prihodima i rashodima*, uz *Bilancu*, sastavlja se na godišnjoj razini.

Gradsko društvo Crvenog križa Pula u svome računovodstvenom informacijskom sustavu ima dvije osobe zadužene za unos i kontrolu, kako u poslovne knjige, tako i za sastavljanje financijskih izvještaja. Manji broj zaposlenih koji su u izravnom doticaju s računovodstvenim podacima smanjuje i rizik od mogućih uskih grla ili međusobne slabe komunikacije. U takvim organizacijskim uvjetima problemi koji se mogu javiti jesu „operativni“ problemi i odnose se na greške u tipkanju, bilježenju pogrešnih iznosa, bilježenju iznosa na pogrešno mjesto i sl. Preporuka za takve udruge jest korištenje kvalitetne IT podrške. Uspostavljanje kontrola korištenjem prilagođenih programskih rješenja smanjuje vjerojatnost nastanka greške i u dugom roku smanjuje vrijeme obavljanja poslova. Primjerice, dobro sastavljen Excel list može na samom početku ukazati na pogrešan unos ukoliko su unaprijed zadane funkcije i vrijednosti.

6. Zaključak

Protekle dvije godine donijele su novu zakonsku regulativu usmjerenu prema neprofitnim organizacijama i njihovom računovodstvenom informacijskom sustavu. Naime, granica za određivanja obveznika dvojnog knjigovodstva od 1. siječnja 2014. godine podignuta je sa 100.000,00 kuna na 230.000,00 kuna. Nadalje, važno je naglasiti da je neprofitna organizacija obvezna voditi dvojno knjigovodstvo tri godine od osnivanja, dok organizacije koje vode jednostavno knjigovodstvo imaju veći broj poslovnih knjiga koje su obvezne voditi. Određene neprofitne organizacije će i dalje moći voditi jednostavno knjigovodstvo, no s obvezom sastavljanja godišnjih financijskih izvještaja skraćenog sadržaja u odnosu na one koje vode dvojno knjigovodstvo i koje će i nadalje biti obveznici tromjesečnog izvještavanja. Što se financijskog izvještavanja tiče, Zakon uvodi obvezu dostave financijskih izvještaja svim neprofitnim organizacijama, ali prilagođeno visini prihoda i vrijednosti imovine. U Registru neprofitnih organizacija kojeg vodi Ministarstvo financija moguće je pronaći javno objavljene financijske izvještaje neprofitnih organizacija što uvelike pridonosi načelu transparentnosti. Iznos od 230.000,00 kuna prihoda ostvarenih tijekom jedne godine je granica iznad koje je za obavljanje gospodarske djelatnosti potrebno osnovati trgovačko društvo ili drugi oblik udruživanja koji nije neprofitni. Financijski izvještaji neprofitne organizacije koja je u prethodnoj godini imala ukupan prihod od tri do uključivo deset milijuna kuna podliježu revizijskom uvidu koji se obavlja sukladno revizijskim propisima. Financijski izvještaji neprofitne organizacije koja je u prethodnoj godini imala ukupan prihod iznad deset milijuna kuna podliježu reviziji koja se obavlja sukladno revizijskim propisima. Neprofitna organizacija koja je obveznik vođenja dvojnog knjigovodstva provodi samoprocjenu učinkovitoga i djelotvornog funkcioniranja sustava financijskoga upravljanja i kontrola. Financijsko upravljanje i kontrole odnose se na upravljačku odgovornost u planiranju, programiranju, izradi financijskih planova i njihovoj realizaciji. Neprofitne organizacije koje obvezno vode dvojno knjigovodstvo moraju do kraja tekuće godine sastaviti program rada i financijski plan za naredno razdoblje.

Usljed djelovanja gore navedenih noviteta vrlo je velika vjerojatnost da će se neprofitne organizacije početi služiti programskim rješenjima, poput ERP-ova, koji su

usmjereni, ne samo prema prošlosti i promjenama koje su nastale, već i prema budućnosti. *Case study*, koji je obradio Društvo Crvenog križa Pula, ukazuje da su glavne promjene u svezi s računovodstvenim informacijskim sustavom vezane uz dodatno obrazloženje planiranih aktivnosti te podrobnije informacije vezane uz financije. Iz primjera se može zaključiti da će nova stroža zakonska regulativa usmjerena ka neprofitnim organizacijama pridonijeti jasnijoj slici o tome koje neprofitne organizacije ostvaruju svoju svrhu poslovanja, analizirajući, ne samo ostvarene rezultate, već i planove i financijske strategije. Računovodstveni informacijski sustav pruža kvantitativne, financijske informacije koje zahtijevaju specifičnu obradu i upravo je u tome glavna razlika između računovodstvenog i ostalih sustava. Imajući to u vidu, moguće je formirati određene skupine pokazatelja koji su specifični za neprofitne organizacije. Pokazatelji koji su predloženi u ovom radu jesu pokazatelji financijske akumulativnosti i pokazatelj uspješnosti. Također, važno je primijetiti da se pod utjecajem globalizacije neprofitne organizacije transformiraju iz organizacija koje djeluju strogo lokalno, u one regionalnog, čak i globalnog doseg. Uslijed globalizacije engleski jezik se javlja kao službeni jezik poslovnog svijeta i njegova uloga postaje sve veća i u neprofitnom sektoru. Neprofitne organizacije okreću se financiranju od strane međunarodnih institucija (primjerice EU fondovi) i znanje engleskog jezika postaje jedan od bitnih čimbenika. U narednim godinama vidjet će se rezultati koje donosi nova zakonska regulativa, regulativa usmjerena, ne samo prema prošlosti, već i prema veoma bitnoj sastavnici računovodstva – računovodstvenom planiranju.

Literatura:

Knjige:

- Anthony i Young (1988). Management Control in Nonprofit Organizations, fourth edition, Itwin, Homewood, Illionois
- Granof, M. H. (1998). Government and Not-for-Profit Accounting, New York, Chichester, Weinheim, Brisbane, Singapore, Toronto: John Wiley & Sons, inc.
- Kovačević, R.(1984). Organizacija računovodstva, Informator, Zagreb
- Mamić-Šačer, Žager (2008). Računovodstveni informacijski sustavi. Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb
- Ott et. al. (2009). Proračunski vodič za građane. Institut za javne financije, Zagreb
- Skupina autora (2015). Poslovanje udruga: pravno uređenje rada udruga, financiranje, porezi, nadzor, primjeri. Sveučilišna tiskara d.o.o. Zagreb
- Skupina autora (2011). Računovodstvo neprofitnih organizacija. VI izmijenjena i nadopunjena naklada. RRIF , Zagreb, biblioteka računovodstvo
- Vašiček et. al. (2008). Računovodstvo neprofitnih organizacija – osnove novog sustava, primjena računskog plana, porezi, propisi. Zagreb, Sveučilišna tiskara d.o.o.
- Zenzerović (2007). Računovodstveni informacijski sustavi. Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“

Članci:

- Jakir-Bajo (2014). Što donosi prijedlog Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija. Računovodstvo i porezi u praksi, Vol. 3, str. 57-61
- Dremel i Belančić (2015). Jednostavno knjigovodstvo u sustavu neprofitnog računovodstva. RRIF plus, Vol. 5/15 , str. 39-47

Zakoni i pravilnici:

- Međunarodni standardi financijskog izvještavanja
- Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija NN 121/14
- Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom 133/12

- Zakon o Hrvatskom crvenom križu NN 71/10
- Zakon o političkim strankama NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06
- Zakon o porezu na dobit NN 177/04, 90/05 i 57/06, 74/14
- Zakon o porezu na dohodak NN 79/13
- Zakonu o proračunu NN 87/08, 136/12, 15/15
- Zakonu o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima NN 91/10, 112/12
- Zakona o računovodstvu NN 109/07, 54/13, 121/14
- Zakon o sportu NN 59/90, 60/92, 111/97
- Zakon o tehničkoj kulturi NN 76/93
- Zakon o udrugama NN 70/97, 74/14
- Zakon o ustanovama NN 76/93, 29/97, 47/99, 35/08
- Zakon o zakladama i fondacijama NN 36/95, 64/01
- Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (NN 26/15)
- Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija 2008 NN 10/08
- Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija 2014 NN 10/08, 7/09, 158/13, 01/14
- Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i registru neprofitnih organizacija (NN 31/15)
- Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu (NN 01/15)
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra udruga RH i registra stranih udruga u RH (NN 04/15)

Web:

- Registar udruga: <https://registri.uprava.hr/#!udruga> (posjećeno: 17/07/2015)
- Registar korisnika proračuna za 2015. godinu: <http://www.zakon.hr> (posjećeno: 03/04/2015)
- <http://kvaliteteta.inet.hr> (posjećeno: 27/04/2015)

Popis slika

Slika 1. Vrste informacija za poslovno odlučivanje	20
Slika 2. Podjela računovodstvenog informacijskog sustava	25
Slika 3. Poslovne knjige dvojnog knjigovodstva	37
Slika 4. Software Synesis – izgled sučelja (modul Financijsko).....	58
Slika 5. Software Syinesis – modul Osnovni podaci.....	59
Slika 6. Software Synesis – modul Profitni centri	60
Slika 7. Software Flatron – sučelje.....	60
Slika 8. Strateške smjernice za razdoblje 2009-2012	69
Slika 9. Ciljevi programa	69
Slika 10. Faze knjigovodstvenog procesa u Gradskom društvu Crvenog križa Pula	71

Popis tablica

Tablica 1. Podsustavi upravljačkog informacijskog sustava	23
Tablica 2. Korisnici i vrste informacija	26
Tablica 3. Čimbenici kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava	30
Tablica 4. Osnovni elementi pomoćne knjige dugotrajne nefinancijske imovine	38
Tablica 5. Osnovni elementi pomoćne knjige kratkotrajne nefinancijske imovine.....	39
Tablica 6. Osnovni elementi pomoćne knjige financijske imovine i obveza	39
Tablica 7. Osnovni elementi pomoćne knjige potraživanja i obveza.....	39
Tablica 8. Osnovni elementi pomoćne knjige vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata	40
Tablica 9. Osnovni elementi pomoćne knjige zajmova	40
Tablica 10. Sastavnice financijskog izvještaja o primicima i izdacima (obrazac G-PR-IZ-NPF)	50

Sažetak

Od kolike su važnosti neprofitne organizacije u današnjem svijetu uvelike ukazuje činjenica da se iste smatraju nositeljima razvoja civilnog društva. Jedna od aktualnih tema jest računovodstvo neprofitnih organizacija i njihov računovodstveni informacijski sustav. Godine 2014. i 2015. donijeta je nova zakonska regulativa usmjerena ka računovodstvu neprofitnih organizacija. Donesene novine odnose se na više aspekata neprofitne organizacije. Granica za određivanje obveznika dvojnog knjigovodstva podignuta je na 230.000,00 kuna, neprofitna organizacija obvezna je voditi dvojno knjigovodstvo tri godine od osnivanja, a broj poslovnih knjiga u jednostavnom knjigovodstvu se povećao. Zakon uvodi obvezu dostave financijskih izvještaja svim neprofitnim organizacijama, ali prilagođeno visini prihoda i vrijednosti imovine. U Registru neprofitnih organizacija moguće je pronaći javno objavljene financijske izvještaje što pridonosi načelu transparentnosti. Neprofitna organizacija koja je obveznik vođenja dvojnog knjigovodstva provodi samoprocjenu učinkovitoga i djelotvornog funkcioniranja sustava financijskoga upravljanja i kontrola. Neprofitne organizacije koje obvezno vode dvojno knjigovodstvo moraju do kraja tekuće godine sastaviti program rada i financijski plan za naredno razdoblje. Ovaj rad pokušat će dati odgovor na pitanje na koji način i u kojoj mjeri nove zakonske odredbe utječu na računovodstveni informacijski sustav neprofitnih organizacija, kako u teoriji, tako i na praktičnim primjerima. U radu su navedene novine koje bi trebale doprinijeti uspostavi sustava dobrog financijskog upravljanja i kontrola, kako u računovodstvu, tako i u programiranju, izradi financijskih planova i njihovog izvršavanja te izvještavanja. Također, ponuđena su određena rješenja usmjerena ka razvitku kvantitativnih pokazatelja neprofitnih organizacija, kao i prijedlozi za poboljšanje računovodstvenih software-a za neprofitni sektor. Putem *case study-a* obrađena je humanitarna organizacija Društvo Crvenog kriza Pula kako bi se vidjelo na koji način zakonske promjene utječu na računovodstveni informacijski sustav u praksi. Pod utjecajem globalizacije neprofitne organizacije transformiraju se iz organizacija koje djeluju strogo lokalno, u one regionalnog, čak i globalnog dosega. Imajući to u vidu, kao dodatno pitanje u ovom radu obrađena je tema uloge i primjene engleskog jezika u računovodstvenom informacijskom sustavu neprofitne organizacije.

Summary

The importance of non-profit organizations nowadays is greatly demonstrated by the fact that they are seen as bearers of the civil society. One of the current issues is the non-profit accounting and non-profit accounting information system. In the years 2014 and 2015 new laws and regulations have been adopted which are directed toward nonprofit organizations. Adopted legislation refers to the multiple aspects of non-profit organizations. The limit for determining the double-entry bookkeeping obligor was raised to 230,000.00 kuna, non-profit organization shall use double-entry bookkeeping three years since its establishment, while the number of ledgers in a single-entry bookkeeping increased. The law introduces the obligatory submission of financial statements to all non-profit organizations, but adjusted to the amount of income and assets. Publicly disclosed financial statements are available in the Register of non-profit which contributes to the principle of transparency. A non-profit organization which uses double-entry bookkeeping is obliged to carry out a self-assessment of effective and efficient functioning of financial management and control. Non-profit organizations which use double-entry bookkeeping must by the end of the year draw up a work program and financial plan for the next period. In this thesis the author will try to answer the question how and to what extent does the new legislation affect the accounting information system of non-profit organizations, both in theory and in practical examples. This paper presents the novelties that should contribute to establishing a system of sound financial management and control, both in accounting and in programming, preparing financial plans and their realization and reporting. Also, there are certain solutions offered which are directed towards the development of quantitative indicators for non-profit organizations, as well as suggestions for improvement of accounting software for non-profit sector. Through the case study, the humanitarian organization Red Cross Society of Pula was analyzed, to see how legislative changes affect the accounting information system in practice. Under the influence of globalization, non-profit organizations are transformed from organizations that operate strictly locally, toward the ones with the regional, even global reach. With this in mind, as a follow-up question in this paper the topic of the role and usage of the English language in the accounting information system of non-profit organizations is discussed.